

## گزارش نظارتی درباره اجرای قوانین مربوط به محیط کسب و کار

### ۲. تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار

معاونت پژوهش‌های اقتصادی  
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰  
شماره مسلسل: ۱۵۳۶۱  
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۶

## به نام خدا

### فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۶	۱. احکام قانونی ناظر به ساماندهی مجوزها
۹	۲. گزارش عملکرد دستگاهها در اجرای ماده (۷)
۱۵	۳. اهمیت و محوریت پایگاه اطلاع رسانی مجوزهای کسب و کار
۱۶	۴. ارزیابی پایگاه اطلاع رسانی مجوزهای کسب و کار
۳۰	جمع بندی و نتیجه گیری
۳۲	منابع و مأخذ



## گزارش نظارتی درباره اجرای قوانین مربوط به محیط کسب و کار ۲. تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار

### چکیده

با مطرح شدن مسئله تعدد و دست‌وپاگیر بودن مراحل و شرایط صدور مجوزها به‌عنوان یکی از معضلات سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران و پی بردن سیاستگذاران به آثار نامطلوب وضعیت جاری مجوزها - از حیث مقرراتی و اجرایی - برای محیط کسب‌وکار، اشتغال و به‌طور کلی اقتصاد کشور، بالاخره نهادهای قانونگذاری و اجرایی مسئله مجوزها را در زمره اولویت‌های خود قرار دادند و احکامی در این خصوص به تصویب رسیده است. چنانچه در این گزارش توضیح داده شده است، اجرای احکام وضع شده، مستلزم توجه و همتی بیش از وضعیت کنونی است. احصای مجوزهای کسب‌وکار و اعلام آنها در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، به‌رغم آنکه ممکن است در نظر اول کاری ساده و صرفاً اداری به‌نظر برسد، به‌شدت پیچیده بوده و دستگاه متولی این حکم قانونی (وزارت امور اقتصادی و دارایی) را با چالش‌های جدی مواجه ساخته است. یکی از دلایل این وضعیت، درهم‌تنیدگی و تشتت نظام صدور مجوزهاست.

براساس ماده (۷) قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن و به‌طور خاص ماده (۵۷) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰)، کلیه مراجع صادرکننده مجوز، موظف بوده‌اند تا تاریخ ۱۳۹۴/۵/۲۷، شرایط، فرآیند و انواع مجوزهایی را که صادر می‌کنند، به همراه مبانی قانونی مربوطه به «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» ارسال کنند. همچنین هیئت مذکور موظف شده است حداکثر تا همان ضرب‌الاجل، شرایط و مراحل صدور مجوزها و همچنین هزینه صدور آنها را کاهش داده و شرایط صدور مجوزهای کسب‌وکار را به تفکیک هر کسب‌وکار در «پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار»، اعلام کند.

با در نظر گرفتن تلاش‌های انجام شده برای اجرای ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی و اصلاحات آن، به‌ویژه ماده (۵۷) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، در مجموع مشاهدات میدانی و درخواست‌های متعدد واصله از شهروندان نشان می‌دهد با وجود گذشت حدود ۸ سال از تصویب متن اولیه ماده مورد بحث در قالب ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، دریافت مجوزهایی برای فعالان اقتصادی همچنان

به‌عنوان یک معضل مطرح بوده و در موارد بسیاری دشوار است. توجه دوباره و دقیق‌تر به قسمت ابتدایی ماده (۷)، عدم توفیق مجریان این حکم قانونی را بهتر نشان می‌دهد: «به‌منظور تسهیل سرمایه‌گذاری در ایران، مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار موظفند شرایط و فرآیند صدور یا تمدید مجوزهای کسب‌وکار را به‌نحوی ساده کنند که هر متقاضی مجوز کسب‌وکار در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، بتواند در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند». بررسی‌های صورت‌گرفته نشان می‌دهد در حال حاضر، نمی‌توان به هیچ وجه مدعی شد که متقاضی کسب‌وکار قادر است «در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار»، «در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند».

نگاهی اجمالی به ماده (۷) و اصلاحیه‌های آن، نشان می‌دهد «پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار» برای ساماندهی مجوزها از نگاه قانونگذار نقش محوری دارد و این گزارش نظارتی نیز بر ارزیابی کیفیت همین پایگاه متمرکز شده است. توضیح اینکه اراده و هدف مقنن از وضع این حکم، حذف مجوزهای مبهم، موازی و دست‌وپاگیر در محیط کسب‌وکار و سپس، در دسترس قرار گرفتن منبعی مطمئن و قابل اتکا برای فعالان اقتصادی، با هدف تأمین شفافیت، سهولت آگاهی و اطلاع از شرایط نحوه آغاز فعالیت اقتصادی و در نهایت «تسهیل سرمایه‌گذاری» (مقرر در ابتدای ماده (۵۷)) و بهبود محیط کسب‌وکار در ایران بوده است. پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، قرار است انجام این کارویژه مهم را میسر سازد.

براساس بررسی‌های انجام شده، به‌رغم تلاش‌های انجام‌شده و قابل تقدیر در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، کاستی‌هایی به‌شرح زیر قابل مشاهده است:

۱. ملاک برگزیدن و قرار دادن ۴۳ عنوان دستگاه اصلی در پایگاه به‌عنوان «دستگاه اصلی» و بارگذاری مجوزهای آنها، مشخص نیست. شایان ذکر است شمول قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، حتی بسیار فراتر از «دستگاه‌های اجرایی» (مندرج در ماده (۸۶) قانون مذکور) است و به همین دلیل، قانونگذار از عبارت «مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار» در ابتدای ماده (۷) استفاده کرده است. اما به‌نظر می‌رسد نهاد متولی اجرای حکم ماده (۷)، بدون در نظر داشتن ملاکی برای نهادها و دستگاه‌های مشمول حکم مذکور، به فهرست نهادها و دستگاه‌های همکاری‌کننده در این فرآیند در بازه زمانی انتشار گزارش‌ها، به‌عنوان فهرست دستگاه‌های اصلی در پایگاه بسنده کرده است.
۲. نقص دیگر پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، عدم بارگذاری برخی از مشخصات مجوزها است. در مواردی، اساساً مشخصات مجوزهای کسب‌وکار در خصوص دستگاه اصلی در پایگاه بارگذاری نشده است.
۳. عدم تصریح یا ابهام در خصوص مدارک لازم برای دریافت مجوز، از دیگر نقص‌های پایگاه است.



۴. یکی دیگر از نقض‌های پایگاه، عدم تصریح زمان مورد نیاز برای صدور برخی مجوزهاست؛ نکته‌ای که در ماده (۵۷) قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، تصریح و تأکید شده است. این نکته قابل توجه است که از مهلت سه‌ماه تعیین‌شده توسط قانونگذار برای اجرای این حکم قانونی در آخرین اصلاحیه آن به‌موجب ماده (۵۷) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰)، بیش از یک سال و نیم گذشته است. چنان‌که در گزارش به تفصیل شرح داده شده است، ماحصل آنچه در پایگاه قابل دسترس است، به‌رغم تلاش و زحمات صورت‌گرفته، هم با آنچه در نظر قانونگذار بوده فاصله زیادی دارد و هم برای شهروندان داوطلب و متقاضی دریافت مجوز و شروع کسب‌وکار، چندان قابل استفاده و راهگشا نیست. لذا ضروری است وزارت امور اقتصادی و دارایی، در اسرع وقت، با اجرای کامل احکام قانونی، به ساماندهی پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار و تکمیل اطلاعات و تصحیح ایرادهای آن، همت بگمارد.

#### مقدمه

ساماندهی مراجع و مجوزهای کسب‌وکار در جهت بهبود محیط کسب‌وکار، در سالیان گذشته یکی از دغدغه‌های اصلی مسئولان، به‌ویژه در قوای مقننه و مجریه بوده و هست. دغدغه اصلی این است که مجوزهای مورد نیاز برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار، آنچنان متعدد، پراکنده، مبهم و مربوط به دستگاه‌های مختلف است که در عمل، فعالان اقتصادی با دشواری‌ها و موانع زیادی مواجهند. این موانع، باعث سردرگمی فعالان اقتصادی و همچنین گسترش فساد در دستگاه عریض و طویل اداری می‌شود و در نهایت، انگیزه‌ها را برای آغاز کسب‌وکارهای جدید از میان می‌برد.

درواقع، مجوزهای کسب‌وکار، در زمره «موانع ورود» به‌شمار می‌روند. موانع ورود، «عواملی هستند که از ورود داوطلبان جدید به یک کسب‌وکار جلوگیری می‌کنند». این موانع را می‌توان به‌عنوان موانع قانونی، رفتاری یا موانع اقتصادی ورود دسته‌بندی کرد. ویژگی‌های کسب‌وکارها نیز می‌تواند خود موانعی برای ورود تلقی شوند؛ مانند تقاضای بازار، سطح تکنولوژی، هزینه‌ها و مجوزهای کسب‌وکار.<sup>۱</sup> مجوزهای کسب‌وکار، به مجوزهای قانونی برای انجام دادن کاری مانند تولید یک محصول اشاره دارد. مجوز حقی را به شخص یا شرکتی اعطا می‌کند که پیش‌تر از آن برخوردار نبوده است. دو نوع مجوز وجود دارد:<sup>۲</sup> اولین نوع مجوزها - که موضوع این گزارش هستند - مجوزهایی است که توسط دولت‌ها برای تازه‌واردان به صنایع خاص اعطا می‌شود؛ نظام‌های اعطای مجوز در صنایع مخابرات (مانند رادیو و تلویزیون)، حرف (مانند پزشکان) و

۱. ر. ک.: شاهین جوادی «ضرورت تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار (ناظر به متن پیشنهادی برای اصلاح ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۴۵۴، دی‌ماه ۱۳۹۲، ص ۲.

۲. به نقل از: همان، صص ۲-۳.

خدمات (مانند بانک‌ها) و غیره، در زمره این مجوزها قرار دارند. مجوزها معمولاً با محدودیت‌های گوناگون بر کسب‌وکارها همراه هستند. این محدودیت‌ها (یا مقررات)، ممکن است شامل محدودیت در قیمت‌گذاری، کمیّت و کیفیت شوند. بدین ترتیب، مجوزهای دولت یک مانع مهم ورود تلقی می‌شوند.<sup>۱</sup>

در راستای ساماندهی نظام مجوزهای کسب‌وکار در کشور و به‌عبارت دقیق‌تر، تسهیل و تسریع صدور آنها و از میان برداشتن موانع ورود به کسب‌وکارها تا حد امکان، ابتدا ماده (۷) با پنج تبصره در «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۸) درخصوص «...تسهیل و تسریع در امر سرمایه‌گذاری و صدور مجوز فعالیت‌های اقتصادی برای بخش‌های غیردولتی...» به تصویب رسید. براساس قسمتی از تبصره «۴» ماده مذکور، «رئیس‌جمهور موظف است هیئتی را مأمور نظارت بر مقررات‌زدایی و تسهیل شرایط صدور مجوزها و پروانه فعالیت‌های اقتصادی نماید». سپس در «قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» (مصوب ۱۳۹۳/۴/۱۶) ماده مذکور اصلاح شد.

تعریفی که از «مجوز کسب‌وکار» مدنظر قانونگذار بود، مدتی پس از تصویب حکم پیش‌گفته به تصویب رسید؛ به این شرح که قانونگذار به‌موجب «قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» (مصوب ۱۳۹۳/۴/۱)، تعریف «مجوز کسب‌وکار» را به تعاریف مندرج در «ماده (۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن (مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵)»<sup>۲</sup> به این شرح اضافه کرد:

«هر نوع اجازه کتبی اعم از مجوز، پروانه، اجازه‌نامه، گواهی، جواز، استعلام، موافقت، تأییدیه یا مصوبه است که برای شروع، ادامه، توسعه یا بهره‌برداری فعالیت اقتصادی توسط دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶/۶/۱، شوراهای اسلامی شهر و روستا، اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی، اتاق‌های تعاون یا اصناف، تشکل‌های اقتصادی، اتحادیه‌ها، شوراهای مجامع و نظام‌های صنفی یا نمایندگان و متصدیان مستقیم یا غیرمستقیم آنها صادر می‌شود».

این تعریف موسع، بیانگر اهمیت موضوع مجوزها برای محیط کسب‌وکار و البته، اراده جدی و

۱. مجوزهای نوع دوم، مواردی چون حق مالکیت معنوی، نام تجاری و پروانه اختراع هستند که به مالک محصول داده می‌شود. این نوع مجوزها، مانع سایرین از ساخت، بازتولید، خرید یا فروش محصول شده و سبب تشویق نوآوری می‌شوند؛ همان، صص ۲-۳.

۲. شایان ذکر است که قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، گرچه در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۲۵ توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام، «موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد»، اما مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۸ مجلس شورای اسلامی است. چنانکه ملاحظه می‌شود، در متن «قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» (مصوب ۱۳۹۳/۴/۱)، به اشتباه تاریخ تأیید قانون مذکور توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام به عنوان تاریخ تصویب قانون ذکر شده است.

همچنین یادآوری این نکته مفید است که عنوان پیشین قانون اصلی، «قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۸) بود که به‌موجب «قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» (مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۱۱)، عنوان مذکور به «قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی» تغییر یافت.



برنامه‌ریزی دقیق برای اجرای احکام ناظر به ساماندهی مجوزهاست.

در دی‌ماه ۱۳۹۵، سندی با عنوان «نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور»، منتشر شد. در نسخه اجمالی سند مذکور تصریح شده است: «با توجه به عدم وجود این اطلاعات به‌صورت تجمیع شده و قابل گزارش‌گیری، پروژه تدوین «نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور» در معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی بر پایه اطلاعات جزئی هر مجوز مانند مدارک مورد نیاز و مجوزهای پیش‌نیاز طراحی گردیده است و در نظر است تا مرتباً به‌روزرسانی شود. مجموعه دو جلدی حاضر، نسخه شماره یک «نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور» می‌باشد که اولین و تنها بانک اطلاعاتی استعلامات و سرویس‌های مبادلاتی بین‌دستگاهی مجوزهای کشور بوده و براساس اطلاعات گردآوری شده تا ابتدای تیرماه سال ۱۳۹۵ تدوین شده است»<sup>۱</sup>.

براساس اطلاعات گردآوری شده در این پروژه، مجوزهای کشور به‌ترتیب قوه قضائیه با ۲۴۷۹ سرویس،<sup>۲</sup> نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با ۱۲۲۵ سرویس، وزارت امور اقتصادی و دارایی با ۹۸۲ سرویس، وزارت کشور با ۷۹۸ سرویس و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با ۴۱۵ سرویس از مجموع ۸۹۰۰ سرویس مبادلاتی بین‌دستگاهی احصا شده برای مجوزها، رتبه‌های اول تا پنجم را از بین ۴۶ مرجع سرویس‌دهنده شناسایی شده به‌خود اختصاص داده‌اند... قوه قضائیه به تفکیک سازمان ثبت اسناد و املاک کشور که شامل اداره کل ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیرتجاری، اداره کل ثبت اسناد، اداره کل ثبت املاک، اداره کل ثبت علائم تجاری، دفاتر اسناد رسمی، دفاتر ازدواج و طلاق با مجموع ۱۶۴۲ سرویس و مابقی دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه با مجموع ۸۳۷ سرویس دسته‌بندی شده است که بیش از ۲۷ درصد از مجموع سرویس را شامل می‌شوند»<sup>۳</sup>.

اهمیت مجوزها در محیط کسب‌وکار ایران، باعث شد در سال‌های گذشته، دولت و مجلس توجه ویژه‌ای به این حوزه داشته باشند. در این شرایط، اصلاح مکرر قانون، یکی از رفتارهای قابل پیش‌بینی است؛ چنانکه تنها پس از گذشت حدود ۱۰ ماه، مجدداً ماده (۳) «قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» - که ناظر به تسهیل صدور مجوزها بود - براساس ماده (۵۷) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰) اصلاح شد. براساس قانون مذکور، تبصره «۳» ماده (۳) قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی اصلاح شد و سه تبصره دیگر به عنوان تبصره‌های

۱. ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد (تولیدکننده)، «نگاه اجمالی به نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور»، تهیه و تنظیم: علی فیروزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، تیرماه ۱۳۹۵.

۲ «سرویس» در گزارش مذکور چنین تعریف شده است: «سرویس می‌تواند یک استعلام، یک مجوز پیش‌نیاز، یک مدرک مانند فتوکپی شناسنامه، یک اظهارنظر کارشناسی، یک تأییدیه، یک گواهینامه، یک فیش بانکی یا مواردی از این دست باشد که برای صدور یک مجوز به آن نیاز است. بنابراین ۸۹۰۰ سرویس احصا شده در این نقشه به معنای آن است که برای مجوزهای احصا شده در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار ([www.iranmojavez.ir](http://www.iranmojavez.ir)) ۸۹۵۶ مدرک، استعلام، مجوز پیش‌نیاز و... وجود دارد»؛ همان، ص ۳.

۳. همان، ص ۴.

«۵»، «۶» و «۷» به این ماده الحاق شد.

این گزارش متشکل از پنج بخش است. در بخش نخست، احکام قانونی ناظر به ساماندهی مجوزها با محوریت ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی و اصلاحات ماده مذکور در قوانین متعدد، احصا شده است. بخش دوم، حاوی گزارش عملکرد اجرای ماده (۷) است که با استناد به گزارش‌های فصلی نهاد متولی اجرای حکم مذکور (دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، مستقر در معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی) شرح داده شده است. اهمیت و محوریت پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار و ارزیابی پایگاه مذکور، بحث اصلی مورد توجه این گزارش است که در بخش‌های سوم و چهارم به تفصیل مورد توجه قرار گرفته است. در بخش پایانی، نکاتی به عنوان جمع‌بندی و نتیجه‌گیری توضیح داده شده است.

### ۱. احکام قانونی ناظر به ساماندهی مجوزها

با توجه به اصلاحات متعدد ماده (۷) قانون سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی،<sup>۱</sup> احکام معتبر قانونی ناظر به ساماندهی مجوزها با آخرین تغییرات به این شرح است:<sup>۲</sup>

۱. قسمت‌هایی از متن اولیه ماده (۷) به این شرح است: «به منظور تسهیل و تسریع در امر سرمایه‌گذاری و صدور مجوز فعالیت‌های اقتصادی برای بخش‌های غیردولتی در قلمروهای مجاز، دستگاه‌های دولتی موضوع ماده (۸۶) این قانون، شوراهای اسلامی شهر، شهرداری‌ها و مجامع و اتحادیه‌های صنفی موظفند ترتیبی اتخاذ نمایند تا کلیه مقررات ناظر بر صدور پروانه‌ها و مجوزهای سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار با رویکرد حذف مجوزهای غیرضروری، تسهیل شرایط دریافت مجوزها و شفاف‌سازی فعالیت‌های اقتصادی حداکثر ظرف ۶ ماه پس از تصویب این قانون به گونه‌ای اصلاح، تهیه و تدوین شود که پاسخ متقاضی حداکثر ظرف ده روز از تاریخ ثبت درخواست توسط مرجع ذیربط کتبا داده شود...»

... تبصره «۲»- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است ظرف ۶ ماه از تصویب این قانون با همکاری کلیه مراجع صدور مجوز یا پروانه کاری یا بهره‌برداری یا نظایر آن کتاب راهنمای سرمایه‌گذاری در کلیه فعالیت‌های اقتصادی را منتشر و هر ۶ ماه یکبار با رویکرد تسهیل مقررات و حذف مجوزهای غیرضروری، آن را مورد تجدیدنظر قرار دهد. این کتاب راهنما تنها مستند تعیین تکالیف متقاضیان سرمایه‌گذاری است. هیچ نهاد و مرجعی حق ندارد برای اعطای مجوز یا پروانه، مدارک یا شرایطی بیشتر از موارد مصرح در آن را مطالبه کند.

... تبصره «۵»- کلیه مراجعی که به هر نحو مجوز یا پروانه فعالیت اقتصادی صادر می‌کنند، موظفند هر ۶ ماه یکبار اطلاعات مربوط به مجوزهای صادره و واحدهای فعال در هر کسب‌وکار را که ورود به آنها به مجوز یا پروانه نیاز دارد در اختیار متقاضیان قرار داده و برای اطلاع عموم منتشر نمایند...»

۲. در واقع در متن ماده (۷) در این گزارش، به نوعی تدوین و تنقیح غیررسمی صورت گرفته است.





**ماده (۷)** -<sup>۱</sup> به منظور تسهیل سرمایه‌گذاری در ایران، مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار موظفند شرایط و فرآیند صدور یا تمدید مجوزهای کسب‌وکار را به نحوی ساده کنند که هر متقاضی مجوز کسب‌وکار در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، بتواند در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند. سقف زمانی برای صدور مجوز در هر کسب‌وکار، توسط «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» تعیین و در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور اعلام می‌شود.

**تبصره «۱»** - در صورتی که هر یک از مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار از ارائه مجوز در ظرف زمانی تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی یاد شده امتناع کند، متقاضی مجوز می‌تواند علاوه بر ارائه شکایت حضوری یا الکترونیک به مرکز ملی رقابت، کتباً از بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط، تسریع در صدور مجوز مورد نیاز خود را درخواست کند. در این موارد، بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط موظف است ظرف حداکثر هفت روز کاری از تاریخ ثبت درخواست، با دعوت از متقاضی صدور مجوز و مراجع صادرکننده مجوز، موضوع را بررسی و در چارچوب قوانین، زمینه صدور فوری مجوز مورد درخواست را فراهم کند. بالاترین مقام دستگاه اجرایی یا استاندار مربوط موظف است اشخاصی که در صدور مجوز کسب‌وکار اخلال یا اهمال کرده‌اند را به هیئت تخلفات اداری معرفی کند. این اشخاص چنانچه هیئت مذکور تخلفشان را تأیید کند، به مجازات‌های مقرر در بندهای «د» به بعد ماده (۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۱۳۷۲/۹/۷ محکوم می‌شوند.

**تبصره «۲»** - هر یک از مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار موظفند درخواست متقاضیان مجوز کسب‌وکار را مطابق شرایط مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور دریافت و بررسی کنند. صادرکنندگان مجوز کسب‌وکار اجازه ندارند به دلیل «اشباع بودن بازار»، از پذیرش تقاضا یا صدور مجوز کسب‌وکار امتناع کنند. امتناع از پذیرش مدارک و درخواست مجوز و تأخیر بیش از ظرف زمانی تعیین شده در پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور در صدور مجوز برای متقاضیانی که مدارک معتبر مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی یاد شده را ارائه داده‌اند، مصداق «اخلال در رقابت» موضوع ماده (۴۵) این قانون است و شورای رقابت موظف است به شکایت ذینفع رسیدگی و بالاترین مقام مسئول دستگاه مربوطه را به مجازات تعیین شده در بند «۱۲» ماده (۶۱) این قانون محکوم کند.

**تبصره «۳»** -<sup>۲</sup> کلیه مراجعی که مجوز کسب‌وکار صادر می‌کنند موظفند نوع، شرایط و فرآیند صدور، تمدید و لغو مجوزهایی را که صادر می‌کنند به همراه مبانی قانونی مربوطه ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون، تهیه و به «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار»، مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی به صورت الکترونیکی و پس از تأیید نماینده تام‌الاختیار یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی ارسال کنند. این هیئت هر ماه حداقل یک بار به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی و با حضور دادستان کل کشور، رئیس سازمان بازرسی کل کشور، رئیس دیوان محاسبات کشور یا نمایندگان تام‌الاختیار آنان، دو نماینده مجلس شورای اسلامی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، رئیس اتاق تعاون مرکزی ایران، رئیس اتاق اصناف ایران و حسب مورد نماینده دستگاه اجرایی ذیربط موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور و دارندگان ردیف و عنوان در قانون بودجه سنواتی مربوط، تشکیل می‌شود. این هیئت موظف است حداکثر تا مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون، شرایط و مراحل صدور مجوزهای کسب‌وکار در مقررات، بخشنامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و مانند اینها را به نحوی تسهیل و

۱. به موجب ماده (۳) «قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی»، ماده (۷) قانون مذکور به شرح فوق اصلاح شده است.

۲. چنانکه گفته شد، این تبصره به موجب ماده (۵۷) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰، اصلاح شد.

تسریع نماید و هزینه‌های آن را به‌نحوی تقلیل دهد که صدور مجوز کسب‌وکار در کشور با حداقل هزینه و مراحل آن ترجیحاً به صورت آنی و غیرحضوری و راه‌اندازی آن کسب‌وکار در کمترین زمان ممکن صورت پذیرد. مصوبات هیئت مذکور در مورد بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌ها پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی و در مورد تصویب‌نامه‌های هیئت وزیران پس از تأیید هیئت وزیران برای کلیه مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار و کلیه دستگاه‌ها و نهادها که در صدور مجوزهای کسب‌وکار نقش دارند لازم‌الاجرا می‌باشد.

فعالیت این هیئت پس از انجام تکالیف مذکور نیز استمرار یافته و در صورتی که تحقق این اهداف به اصلاح قوانین نیاز داشته باشد، هیئت مذکور موظف است پیشنهادهای لازم را برای اصلاح قوانین تهیه و به مراجع مربوطه ارائه کند.

**تبصره «۴»-** «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» موضوع تبصره «۳» این ماده، موظف است ظرف مدت حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این قانون شرایط صدور مجوزهای کسب‌وکار را به تفکیک هر کسب‌وکار در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار منتشر کند.

پس از راه‌اندازی «پایگاه اطلاع‌رسانی مذکور»، تغییر در شرایط صدور یا تمدید مجوزهای کسب‌وکار چنانچه در جهت تسهیل صدور و تمدید مجوزها باشد، بلافاصله به دستور رئیس هیئت در پایگاه اطلاع‌رسانی یاد شده اعمال می‌شود و چنانچه تغییر، شامل افزایش مراحل یا مدارک مورد نیاز و به هر نحو، مشکل کردن صدور یا تمدید باشد، شرایط جدید باید از ۶ ماه قبل از اجرا، در این پایگاه اعلام شود.

مراجع صادرکننده مجوز کسب‌وکار حق ندارند حتی با توافق متقاضی مجوز، هیچ شرط یا مدرکی یا هزینه‌ای بیش از آنچه در پایگاه اطلاع‌رسانی مربوطه تصریح شده، از متقاضی دریافت مجوز کسب‌وکار مطالبه کنند. تخلف از حکم این تبصره مشمول مجازات موضوع ماده (۶۰۰) قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم: تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده، مصوب ۱۳۷۵/۳/۲) است.

**تبصره «۵»<sup>۱</sup>** از تاریخ تصویب این قانون، وظایف و اختیارات «کارگروه موضوع ماده (۶۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵» به «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» موضوع قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مصوب ۱۳۹۳/۴/۱ منتقل می‌شود و ماده (۶۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران لغو می‌شود.

**تبصره «۶»-** در مورد آن دسته از فعالیتهای اقتصادی که نیازمند اخذ مجوز از دستگاه‌های متعدد می‌باشند، دستگاه اصلی موضوع فعالیت، وظیفه مدیریت یکپارچه، هماهنگی و اداره امور اخذ و تکمیل و صدور مجوز را برعهده خواهد داشت و از طریق ایجاد پنجره واحد به صورت حقیقی یا در فضای مجازی با مشارکت سایر دستگاه‌های مرتبط به‌گونه‌ای اقدام می‌نماید که ضمن رعایت اصل همزمانی صدور مجوزها، سقف زمانی مورد نظر برای صدور مجوز از زمان پیش‌بینی شده توسط هیئت «مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» تجاوز ننماید.

در ایجاد فرآیند پنجره واحد، دستگاه‌های فرعی صدور مجوز موظفند نسبت به ارائه خدمات از طریق استقرار نماینده تام‌الاختیار در محل پنجره‌های واحد و یا در فضای مجازی اقدام و همکاری لازم را به عمل آورند. دستورالعمل‌های مربوطه شامل رویه‌ها و ضوابط و نحوه برخورد با متخلفان (براساس قوانین و مقررات)، که به تأیید هیئت وزیران رسیده است و همچنین فهرست دستگاه‌های اصلی در صدور مجوز در فعالیتهای

۱. تبصره‌های «۵»، «۶» و «۷» این ماده، به‌موجب ماده (۵۷) «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰)، به این ماده الحاق شد.



مختلف متناسب با شرایط توسط هیئت «مقررات زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» موضوع ماده (۳) قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی تهیه و ابلاغ می‌شود. از تاریخ تصویب این قانون، ماده (۷۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران لغو می‌شود.

**تبصره «۷»** - مصوبات کمیته مذکور در ماده (۷۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران که مرتبط با وظایف و اختیارات هیئت مقررات زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار می‌باشد به این هیئت ارسال می‌شود.

نکته قابل توجه آن است که اجرای ماده (۷)، مستلزم طی مراحل است که به‌صراحت در تبصره‌های ماده مذکور تفکیک نشده‌اند. مراحل اجرای حکم ماده (۷) (تبصره‌های «۱» تا «۴») به این شرح است:

مرحله اول: ارسال نوع، شرایط و فرآیند صدور، تمدید و لغو مجوزهایی که هر مرجع صادر می‌کند، به‌همراه مبانی قانونی مربوطه ظرف مدت یک‌ماه (موضوع قسمت ابتدای تبصره «۳»). این مرحله در واقع مرحله با اهمیت جمع‌آوری و تصریح مجوزهای صادره توسط هر مرجع است.

مرحله دوم: تسهیل و تسریع شرایط و مراحل صدور مجوزها در مقررات و تقلیل هزینه‌های صدور مجوزها حداکثر تا مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون (موضوع قسمت ابتدای تبصره «۳»). در این مرحله، هر یک از مجوزهای اعلام شده توسط مراجع صدور مجوزهای کسب و کار، بررسی و ارزیابی می‌شود تا با توجه به اهداف مصرح در قانون، شرایط، مراحل و هزینه‌های آنها تعدیل شود.

مرحله سوم: انتشار «شرایط صدور مجوزهای کسب و کار» به تفکیک هر کسب و کار در «پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار» (موضوع قسمت ابتدای تبصره «۴»). در واقع طبق قانون، مرحله سوم باید همزمان با مرحله دوم صورت گیرد.

این گزارش، چنان‌که در ادامه توضیح داده خواهد شد، بیشتر بر عملکرد دستگاه‌های متولی در اجرای تبصره‌های «۱» تا «۴» ماده (۷) متمرکز است. خروجی عینی عملکرد ۴ تبصره ماده (۷)، پایگاه اطلاع‌رسانی در دسترس، شفاف و کارآمد حاوی مجوزهای کسب و کار برای فعالان اقتصادی است.

## ۲. گزارش عملکرد دستگاه‌ها در اجرای ماده (۷)

براساس گزارش معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی (ذیل عنوان «ساماندهی مجوزهای اقتصادی») درخصوص ساماندهی مجوزهای کسب و کار، در ابتدا اقدام به راه‌اندازی «دبیرخانه هیئت مقررات زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار» شده و بررسی مجوزهای اقتصادی در سه فاز احصای مجوزها، بررسی مبانی قانونی و ضرورت وجودی و در نهایت تسهیل فرآیندهای صدور مجوز آغاز شده است. چنانکه در گزارش مذکور تصریح شده: «در این زمینه در مرحله اول پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار به آدرس [www.iranmojavez.ir](http://www.iranmojavez.ir) ایجاد شده و پس از برگزاری جلسات متعدد با

نمایندگان دستگاه‌های اجرایی و تشریح چگونگی فرآیند کار، فاز احصا و بارگذاری مجوزهای دستگاه‌های اجرایی و استانی در پایگاه مذکور اجرایی شد. در این فاز تاکنون بیش از ۱۸۰۰ مجوز از سوی دستگاه‌های اجرایی ملی احصا شده است (در این خصوص بیش از ۲۰۰ مجوز نیز از دستگاه‌های استانی احصا شده است).<sup>۱</sup>

براساس گزارش‌های وزارت امور اقتصادی و دارایی، احصای مجوزها و تجمیع و اعلام آنها در پایگاه، به‌رغم آنکه ممکن است در نظر اول کاری ساده و صرفاً اداری به‌نظر برسد، به‌شدت پیچیده بوده و دستگاه متولی را با چالش‌هایی جدی مواجه ساخته است. یکی از جلوه‌های پیچیدگی و ابهام نظام مجوزها در کشور، وضعیت خاص «مجوزهای بین‌دستگاهی» است. در این ارتباط، در پانزدهمین گزارش دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی تصریح شده است: «بخش عمده‌ای از مشکلات صدور مجوزها، مرتبط با نحوه دریافت، ارسال و عدم آگاهی از سرویس‌ها و استعلامات بین‌دستگاهی است... تا تاریخ ۱۳۹۵/۱/۱۵، ۵۵۶۵ سرویس بین‌دستگاهی احصا شده و همچنان اطلاعات در حال جمع‌آوری و تکمیل است.<sup>۲</sup> در سامانه نقشه جامع سرویس‌های بین‌دستگاهی مجوزها تلاش شده است تا ارتباط پیشین و پسین مجوزهای احصا شده در دستگاه‌های اجرایی مشخص شود».<sup>۳</sup> تعداد مجوزهای «پیش‌نیاز» و «پس‌نیاز» در جدول ۱ نشان داده شده است.

۱. دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، «پانزدهمین گزارش عملکرد قانون اجرای قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی به تفکیک مواد و تبصره‌ها مربوط به ۶ ماهه دوم سال ۱۳۹۴»، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، دی‌ماه ۱۳۹۵، ص ۱۴۸.

برای مطالعه گزارش پیشین این نهاد (شهریور ۱۳۹۵) در خصوص عملکرد احکام مورد بحث، ر. ک.: دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی (تهیه‌کننده)، «گزارش وضعیت محیط کسب‌وکار کشور»، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، شهریورماه ۱۳۹۵، ص ۷.

۲. دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، «پانزدهمین گزارش عملکرد قانون اجرای قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی به تفکیک مواد و تبصره‌ها مربوط به ۶ ماهه دوم سال ۱۳۹۴»، ص ۱۵۶.

۳. همان، ص ۱۵۸.



جدول ۱. تعداد مجوزهای پیش‌نیاز و پس‌نیاز که تاکنون احصا شده است

نام دستگاه اجرایی	تعداد مجوزهای دستگاه که پیش‌نیاز مجوزهای دیگر هستند	تعداد مجوزهای دستگاه که نیازمند مجوز دیگری هستند
اتاق بازرگانی	۵	۵
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	-	۱
وزارت اقتصاد و دارایی	-	۱۹
سازمان انرژی اتمی	۴	-
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	-	۱
وزارت جهاد کشاورزی	۳۷۵	۳۷۶
وزارت نیرو	۲۶	۲۶
وزارت نفت	۱۱	۱۱
وزارت صنعت، معدن و تجارت	۶۸	۶۷
وزارت بهداشت	-	۴
معاونت اجرایی ریاست‌جمهوری	۱	۱

مأخذ: دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم قانون اساسی، «پانزدهمین گزارش عملکرد قانون اجرای قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی به تفکیک مواد و تبصره‌ها مربوط به ۶ ماهه دوم سال ۱۳۹۴»، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، دی‌ماه ۱۳۹۵، صص ۱۵۹-۱۵۸.

از تعداد مجوزهای برشمرده شده در جدول ۱ چنین برمی‌آید که اولاً اختلاف فاحشی بین تعداد مجوزهای پیش‌نیاز و پس‌نیاز دستگاه‌های مختلف وجود دارد؛ ثانیاً معلوم نیست که چرا در برخی موارد، در ستون مجوزهای پیش‌نیاز یا پس‌نیاز برای برخی دستگاه‌ها، عددی قید نشده است یا تعداد مجوز قید شده، بسیار کم‌تعداد است. برای مثال، آیا در بانک مرکزی هیچ مجوزی وجود ندارد که پیش‌نیاز مجوزهای دیگر باشد و علاوه بر این، تنها ۱ مجوز در بانک مرکزی وجود دارد که اخذ آن نیازمند مجوز دیگری است؟

در مجموع، می‌توان گفت جدول ۱، اولاً حاکی از نظام پیچیده صدور مجوزها در کشور و ثانیاً بیانگر همکاری ناکافی و ناهماهنگ دستگاه‌های متعدد صادرکننده مجوزها در فرآیند ساماندهی مجوزهاست؛ به نظر می‌رسد سوی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌هایی که اساساً نامی از آنها در فهرست جدول ۱ نیامده است، تعداد مجوزهای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، و وزارت بهداشت، نشانگر عدم همکاری و تعامل بایسته آنها در این فرآیند بوده است. در مقابل، وزارت جهاد

کشاورزی، وزارت صنعت، معدن و تجارت با توجه به این جدول و همچنین دیگر گزارش‌های مربوط، همکاری قابل قبولی در این فرآیند با وزارت امور اقتصادی و دارایی به‌عنوان متولی اصلی اجرای این قانون، داشته‌اند.

بخشی از گزارشی که اخیراً توسط دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی منتشر شده، به «خلاصه عملکرد» دستگاه در اجرای ماده مورد بحث پرداخته که در جدول ۲ آمده است.

**جدول ۲. «خلاصه عملکرد» دستگاه‌ها در اجرای ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی [اصلاحات بعدی آن]**

خلاصه عملکرد <sup>۱</sup>	حکم
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات: - دستگاه‌های اجرایی تابعه وزارت، تاکنون از زمان قید شده در سامانه امتناع نداشته و شکایتی نیز دریافت نشده است.	<b>تبصره «۱»</b> - فرآیند رسیدگی به شکایت متقاضی مجوز از مقام اجرایی در صورت امتناع دستگاه از صدور مجوز در ظرف زمانی تعیین شده در پایگاه
حسب گزارش دریافتی از وزارت جهاد کشاورزی، طراحی سامانه موردنظر در دست اقدام است. همچنین وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات عنوان نموده توسط مراجع صادرکننده مجوز بررسی می‌شود.	<b>تبصره «۲»</b> - دریافت و بررسی درخواست متقاضیان مجوز و ضمانت اجرای امتناع از پذیرش مدارک و درخواست مجوز و تأخیر بیش از مهلت تعیین شده در پایگاه (مصادق اخلال در رقابت)
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مدارک قید شده در این تبصره به‌صورت الکترونیکی به هیئت مقررات‌زدایی ارسال شده است. <b>وزارت نفت</b> - مراجع صادرکننده هرگونه مجوز و موافقت اصولی این بند قانون را رعایت نموده است. <b>سازمان بورس و اوراق بهادار</b> - در راستای اجرای این تبصره، اطلاعات مربوط به ۹۱ مجوز اعطایی توسط سازمان بورس و اوراق بهادار در سامانه «ایران مجوز» بارگذاری شده است.	<b>تبصره «۳»</b> - الزام کلیه مراجع صادرکننده مجوز به تهیه و ارسال نوع، شرایط و فرآیند صدور، تمدید و لغو مجوزهایی که صادر می‌کنند، به همراه مبانی قانونی مربوطه ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ این قانون، <sup>۲</sup> به «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» - موظف بودن هیئت، <sup>۳</sup> حداکثر تا مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون، برای تسهیل و تسریع شرایط و مراحل و تقلیل هزینه‌های صدور مجوزهای کسب‌وکار در مقررات، بخشنامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و مانند اینها، به‌نحوی که صدور مجوز کسب‌وکار در کشور با حداقل هزینه و مراحل آن ترجیحاً به صورت آنی و غیرحضور و راه‌اندازی آن کسب‌وکار در کمترین زمان ممکن صورت پذیرد.

۱. یکدست نبودن تعبیر این جدول، به دلیل اصرار بر وفاداری به متن گزارش عملکرد دولت بوده است.  
۲. قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰) در مورخ ۱۳۹۴/۲/۲۷ ابلاغ شده است.  
۳. در این گزارش، از این پس، از هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار با عنوان «هیئت» یاد می‌شود.



خلاصه عملکرد <sup>۱</sup>	حکم
وزارت جهاد کشاورزی - فرآیند برای الکترونیکی نمودن در حال انجام است.	
حسب گزارش دریافتی وزارت نفت آمادگی هرگونه همکاری با هیئت مقررات‌زدایی و ایجاد پنجره واحد را دارد. حسب گزارش دریافتی سازمان بورس و اوراق بهادار، تغییر در شرایط صدور یا تمدید مجوزهایی که توسط سازمان بورس و اوراق بهادار اعطا می‌شود با هدف کاهش تعداد مجوزها، ساده‌سازی فرآیند و کاهش مدت زمان اعطای مجوز در دست اقدام است که پس از تصویب در سازمان، به هیئت موضوع این تبصره، ارسال خواهد شد.	<b>تبصره «۴»</b> - موظف بودن هیئت، ظرف مدت حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این قانون، به انتشار شرایط صدور مجوزهای کسب‌وکار به تفکیک هر کسب‌وکار در پایگاه
هم‌اکنون این وظایف توسط هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار انجام می‌شود.	<b>تبصره «۵»</b> - انتقال وظایف و اختیارات «کارگروه موضوع ماده (۶۲) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵» به هیئت و لغو ماده (۶۲) مذکور
موضوع ایجاد پنجره واحد در فرآیند صدور مجوزها از سوی دستگاه‌های اجرایی در حال پیگیری است و مقدمات اجرای آن با هماهنگی وزارت امور اقتصادی و دارایی در حال انجام است. <b>سازمان بورس و اوراق بهادار</b> - با توجه به فهرست ۲۷ مجوز، سازمان بورس و اوراق بهادار اقدام لازم در راستای اجرای این تبصره را صورت خواهد داد.	<b>تبصره «۶»</b> - واگذاری وظیفه مدیریت یکپارچه، هماهنگی و اداره امور اخذ و تکمیل و صدور مجوز به دستگاه اصلی موضوع فعالیت، از طریق ایجاد پنجره واحد، در مورد آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی که نیازمند اخذ مجوز از دستگاه‌های متعدد می‌باشند. - موظف نمودن دستگاه‌های فرعی صدور مجوز به اقدام و همکاری نسبت به ارائه خدمات از طریق استقرار نماینده تام‌الاختیار در محل پنجره‌های واحد و یا در فضای مجازی - موظف نمودن هیئت «مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» نسبت به تهیه و ابلاغ دستورالعمل‌های مربوطه شامل رویه‌ها و ضوابط و نحوه برخورد با متخلفان (براساس قوانین و مقررات)، که به تأیید هیئت وزیران رسیده و همچنین فهرست دستگاه‌های اصلی در صدور مجوز در فعالیت‌های مختلف متناسب با شرایط توسط موضوع ماده (۳) قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی
فرآیند و اقدامات مربوط به پنجره واحد در دست اقدام است.	<b>تبصره «۷»</b> - ارسال مصوبات (مرتبط با وظایف و اختیارات هیئت کمیته مذکور در ماده (۷۶) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه به هیئت

مأخذ: دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، «پانزدهمین گزارش عملکرد قانون اجرای قانون سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی به تفکیک مواد و تبصره‌ها مربوط به ۶ ماهه دوم سال ۱۳۹۴»، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، دی‌ماه ۱۳۹۵، صص ۳۱-۳۳.

در خصوص جدول ۲ راجع به عملکرد دستگاه‌ها در اجرای ماده (۷)، نکاتی به شرح زیر قابل توجه است:

۱. چنان که گفته شد، اطلاعات این جدول مربوط به بازه زمانی ۶ ماهه دوم سال ۱۳۹۴ است.  
 ۲. مهمترین نکته‌ای که در این گزارش عملکرد جلب توجه می‌کند، تعداد بسیار معدود دستگاه‌هایی است که خلاصه عملکرد آنها در ستون سمت چپ جدول برای اجرای هریک از تبصره‌های ماده (۷) اشاره شده است:

در تبصره «۱»: یک وزارتخانه، در تبصره «۲»: دو وزارتخانه، در تبصره «۳»: سه وزارتخانه، در تبصره «۴»: یک وزارتخانه آمادگی خود را اعلام کرده و یک دستگاه اقداماتی را در دست اجرا دارد و در تبصره «۶»: دو وزارتخانه.

این در حالی است که براساس ماده (۸۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، قانونگذار تلاش کرده با به‌کارگیری انواع قیدها، فهرست دستگاه‌ها و نهادهای مشمول قانون مورد بحث توسعه دهد.<sup>۱</sup> برای این عملکرد مختصر از چند وزارتخانه معدود، می‌توان دو احتمال مطرح کرد؛ اول اینکه آنچه در گزارش دبیرخانه آمده است، «خلاصه عملکرد» است؛ در حالی که با مراجعه به بخش دوم گزارش (با عنوان: «گزارش تفصیلی اجرای مواد و تبصره‌ها توسط دستگاه‌های اجرایی») در خصوص اجرای ماده (۷)،<sup>۲</sup> صرفاً توضیحاتی راجع به فرآیند ارتباطات الکترونیکی و پنجره واحد و گزارش جلسات کمیته تخصصی و هیئت مشاهده می‌شود. احتمال دوم که به نظر می‌رسد می‌تواند توضیح‌دهنده این وضعیت باشد، عدم همکاری، کم‌کاری و بی‌اعتنایی نهادها و دستگاه‌های مشمول حکم ماده (۷) نسبت به اجرای آن است.

۳. نکته دیگر اینکه آنچه در ستون خلاصه عملکرد ذکر شده است، بر مبنای ارزیابی، راستی‌آزمایی و تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی درج شده یا صرفاً خوداظهاری دستگاه‌هاست؟ ظاهراً آنچه به عنوان خلاصه عملکرد قید شده است، صرفاً مبتنی بر خوداظهاری دستگاه‌های مجری است.

۴. با نگاهی اجمالی به خلاصه عملکرد، ناقص بودن گزارش کاملاً روشن است. ذکر اینکه فرآیند و اقدامات در دست انجام است، گزارش عملکرد محسوب نمی‌شود، بلکه با توجه به احکام صریح قانونی و

۱. ماده (۸۶) قانون سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی مقرر می‌دارد: «کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی و شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و همچنین کلیه دستگاه‌های اجرایی، شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام آنهاست، از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته به آن، سایر شرکت‌های وابسته به وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آن، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه آن، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت‌های تابعه آن، سازمان درحال تصفیه صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه آن، مرکز تهیه و توزیع کالا و همچنین سهام متعلق به دستگاه‌ها، سازمان‌ها و شرکت‌های فوق‌الذکر در شرکت‌های غیردولتی و شرکت‌هایی که تابع قانون خاص می‌باشند و بانک‌ها و مؤسسات اعتباری در فعالیتهای اقتصادی مشمول مقررات این قانون خواهند بود».

۲. همان، صص ۱۴۸-۱۵۹.





به پایان رسیدن مهلت قانونی انجام اقدامات پیش‌بینی‌شده، ضرورت دارد اقدامات انجام‌شده به تفصیل گزارش شوند.

### ۳. اهمیت و محوریت پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار

براساس ماده (۱) «قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی» (مصوب ۱۳۹۳/۴/۱)، تعریف زیر برای «پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار» به ماده (۱) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی الحاق شد:

«۲۲- پایگاه اینترنتی شامل کتاب الکترونیک است که شرایط دریافت یا تمدید مجوز کسب‌وکار در همه مشاغل، صنایع، کشاورزی، خدمات، به تفکیک در آن درج و پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، مرجع رسمی اعلام شرایط صدور یا تمدید مجوزهای کسب‌وکار محسوب می‌شود».

با نگاهی اجمالی به ماده (۷) و تبصره‌های آن، در مدت زمانی کوتاه توسط قانونگذار اصلاح و تکمیل شده است، می‌توان به محوری بودن «پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار»<sup>۱</sup> از نگاه قانونگذار پی برد. توضیح این‌که اراده و هدف مقنن از وضع این حکم، و بالطبع اصلاحات آن، حذف مجوزهای مبهم، موازی و دست‌وپاگیر در محیط کسب‌وکار<sup>۲</sup> و سپس، در دسترس قرار گرفتن منبعی مطمئن و قابل اتکا برای فعالان اقتصادی، با هدف تأمین شفافیت، سهولت آگاهی و اطلاع از نحوه آغاز فعالیت اقتصادی و در نهایت «تسهیل سرمایه‌گذاری» (مقرر در ابتدای ماده (۷)) و بهبود محیط کسب‌وکار در ایران بوده است. درواقع قانونگذار، با آگاهی از آسیب ابهام و آشفتگی در شرایط، مدارک، نحوه صدور و مدت زمان لازم برای صدور هر یک از مجوزهای کسب‌وکار، تلاش کرده است با تصریح به ایجاد پایگاهی اینترنتی، تا حدی مشکلات و ابهامات این حوزه را برطرف سازد. درواقع تمام آنچه در ماده (۷) و تبصره‌های متعدد آن مقرر شده است، علی‌الاصول باید به پایگاهی جامع، قابل اتکا، در دسترس و قابل استفاده برای شهروندانی بیانجامد که تا پیش از این، در کاغذبازی‌ها و تشریفات بی‌حدوحصر و مقررات دست‌وپاگیر اداری گرفتار بودند. با اتکا به این پایگاه، شهروندی که مایل است برای مثال ناوایی دایر کند و سرمایه و وقت خود را به این شغل اختصاص دهد، مطمئن خواهد بود که «در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه» می‌تواند «در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند» (مقرر در ابتدای ماده (۷)) و برای رونق بیشتر کسب‌وکار خود برنامه‌ریزی کند.<sup>۳</sup> به بیان دیگر، هدف اصلی قانونگذار از مقرر

۱. برای رعایت اختصار، از این پس از عبارت «پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار» با عنوان اختصاری «پایگاه» در این متن یاد می‌شود.

۲. درواقع، این دسته از مجوزها، جزء «مقررات دست‌وپاگیر» محسوب می‌شوند؛ برای مطالعه راجع به چیستی این نوع مقررات و آسیب‌های چنین مقرراتی برای کسب‌وکارها، برای نمونه، ر. ک.: احمد مرکزالمیری، «مفهوم مقررات دست‌وپاگیر و تبیین آثار آن بر محیط کسب‌وکار»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، شماره هشتادوهفت، پاییز ۱۳۹۵، صص ۱۶۳-۲۰۰.

۳. بر همین اساس، اخیراً با درخواست یکی از شهروندان، بخشنامه‌ای که صدور مجوز برای ناوایی‌های جدید را محدود کرده بود، توسط هیئت عمومی دیوان عدالت اداری ابطال شد. مشخصات و متن بخشنامه به قرار زیر بود:

کردن چنین پایگاهی، ارتقای اطمینان و قابلیت پیش‌بینی الزامات و ضروریات فعالیت اقتصادی بوده است که از مؤلفه‌های اساسی محیط کسب‌وکار به‌شمار می‌رود. آنچه در تبصره‌های ماده (۷) آمده است، الزاماتی است که برای تأسیس چنین پایگاهی ضروری است.

علاوه بر اینها، چنانکه یکی از مسئولان اتاق بازرگانی تصریح می‌کند، در عمل هیئت «مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» بیشتر توان و تمرکز خود را بر کاهش مجوزهای شروع کسب‌وکار گذاشته است.<sup>۱</sup> پیش‌نیاز اصلی کاهش مجوزها، گردآوری همه مجوزهای کسب‌وکاری که توسط مراجع صادر می‌شود و اعلام آنها در پایگاه است. در واقع، پایگاه مورد بحث، بانک اطلاعاتی مرجع مجوزهای کسب‌وکار ایران به‌شمار می‌رود.

#### ۴. ارزیابی پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار

برای ارزیابی پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، بررسی‌ها به روش مشروح زیر انجام شده است:<sup>۲</sup>

۱. در پایگاه، در قسمت جستجوی مجوزهای کسب‌وکار، ۴۳ عنوان دستگاه اصلی بارگذاری شده است. برخی از این دستگاه‌های اصلی، از دستگاه یا دستگاه‌های «تابعه» نیز برخوردارند که در مواردی در پایگاه به تفکیک، مشخصات مجوزهای آنها بارگذاری شده است. اما در موارد متعددی، دستگاه اصلی فاقد دستگاه تابعه است که در این موارد، عنوان دستگاه اصلی در قسمت دستگاه تابعه تکرار شده است.

بخشنامه شماره ۱۲۹۲/۱۰/۲۰۰۶۰/۲۱۷۱۳۰ معاون توسعه بازرگانی داخلی وزارت صنعت، معدن و تجارت؛  
«رؤسای محترم سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت سراسر کشور سلام علیکم:

احتراماً، به پیوست تصویر نامه شماره ۱۶۴۵۲۲-۱۲۹۲/۹/۸- سازمان بازرسی کل کشور درخصوص پیشگیری از صدور مجوز نانوایی بدون ظرفیت‌سنجی و استعلام از شرکت‌های غله و خدمات بازرگانی به همراه پی‌نوشت مقام عالی وزارت ارسال می‌گردد.

حسب نظر آقای وزیر از صدور مجوز برای نانوایی‌های جدید خودداری شود و موارد استثنا به‌شرح یادداشت ایشان خواهد بود».

در این خصوص، رأی هیئت عمومی دیوان عدالت اداری به‌شرح زیر صادر شد:  
«مطابق تبصره «۲» ماده (۷) اصلاح قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی مصوب ۱۲۹۲/۴/۱ مقرر شده است که هر یک از مراجع صادر کننده مجوز کسب‌وکار موظفند درخواست متقاضیان مجوز کسب‌وکار را مطابق شرایط مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار دریافت و بررسی کنند و صادرکنندگان مجوز کسب‌وکار اجازه ندارند به دلیل «اشباع بودن بازار» از پذیرش تقاضا یا صدور مجوز کسب‌وکار امتناع کنند. نظر به اینکه در بخشنامه شماره ۱۲۹۲/۱۰/۲۰۰۶۰/۲۱۷۱۳۰ معاون توسعه بازرگانی داخلی وزارت صنعت، معدن و تجارت از صدور مجوز برای نانوایی‌های جدید خودداری شده است، این بخشنامه مغایر صریح حکم قانونی فوق‌الذکر است و مستند به بند «۱» ماده (۱۲) و ماده (۸۸) قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری... ابطال می‌شود».

موضوع شکایت و خواسته: ابطال بخشنامه شماره ۱۲۹۲/۱۰/۲۰۰۶۰/۲۱۷۱۳۰ معاون توسعه بازرگانی داخلی وزارت صنعت، معدن و تجارت، شماره دادنامه: ۸۰۷، تاریخ دادنامه: ۱۳۹۵/۱۰/۱۴، کلاس پرونده: ۹۴/۱۰۲۲.  
برای مشاهده کامل رأی، به نشانی زیر رجوع کنید:

<http://www.divan-edalat.ir/show.php?page=ahoshow&id=10065>

۱. حسین سلاح‌ورزی (مصاحبه)، «مگا پروژه حذف مقررات زائد؛ حسین سلاح‌ورزی می‌گوید عزم قانونگذاران برای اصلاح قوانین و حذف مقررات زائد جزم است»، تجارت فردا، سال پنجم، شماره ۱۹۹، ۱۵ آبان‌ماه ۱۳۹۵، ص ۹۸.  
۲. تاریخ مراجعه به پایگاه: ۱۹ و ۲۰ بهمن‌ماه ۱۳۹۵ به نشانی:

<http://www.iranmojavvez.ir/Portal/Home/default.aspx>

و برای جستجو به نشانی:

<http://eform.mefa.ir/portal/Home/Default.aspx?CategoryID=8e90793a-dba0-4d2c-a36c-99ab50d19cb1>



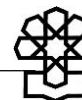
۲. چنان‌که در جدول ۳ قابل مشاهده است، یک یا دو دستگاه تابعه در هر دستگاه اصلی بررسی شده است. وضعیت‌های مختلفی در این قسمت در پایگاه قابل مشاهده است:
- در مواردی، دستگاه اصلی فاقد دستگاه تابعه بوده و بنابراین مجوزهای دستگاه اصلی بررسی شده است.
  - در مواردی که دستگاه اصلی صرفاً یک دستگاه تابعه داشته است (یا به عبارت دقیق‌تر، صرفاً عنوان یک دستگاه تابعه در پایگاه قید شده است)، صرفاً مجوزهای یک دستگاه تابعه بررسی شده است.
  - در مواردی که دستگاه اصلی دارای دو دستگاه تابعه یا بیشتر بوده است، صرفاً مجوزهای دو دستگاه تابعه به صورت تصادفی (رندوم) بررسی شده است. بدین ترتیب، غالباً دو مجوز در هر دستگاه اصلی بررسی شده است.
۳. مشخصات مجوزهای بارگذاری شده برای هر دستگاه اصلی و تابعه، به صورت تصادفی انتخاب و بررسی شده است. مواردی که در دستگاه بررسی شده، مشخصات مجوزهای صادره توسط آن دستگاه در پایگاه بارگذاری نشده، با خط تیره نشان داده شده است.

جدول ۳. عناوین دستگاه‌ها، مجوزها و مدارک و زمان مجوزها در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار

ردیف	عنوان دستگاه اصلی	عنوان دستگاه تابعه	عنوان فعلی این مجوز در دستگاه	مدارک لازم برای دریافت مجوز	زمان مورد نیاز برای صدور مجوز (به روز)
۱	اتاق اصناف	اتحادیه صنف آهن‌فروشان	صدور پروانه کسب آهن‌فروشان	فهرست شده	قید نشده <sup>۱</sup>
		اتحادیه صنف چاپخانه‌داران	تمدید پروانه چاپخانه‌داران	فهرست شده	قید نشده
۲	اتاق بازرگانی ایران	اتاق بازرگانی تهران	گواهی مبدأ	فهرست شده	قید شده
			تأسیس اتاق‌ها و شوراهای مشترک بازرگانی	فهرست نشده	قید نشده
۳	اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران	اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران	صدور کارت عضویت	فهرست شده	قید شده
			صدور کارت بازرگانی	فهرست شده	قید شده
۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	اداره مجوزهای بانکی	—	—	—
		بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	مجوز تأسیس و فعالیت شعب بانک‌های ایرانی در خارج از کشور	فهرست شده	قید شده
۵	بنیاد شهید و امور ایثارگران	بنیاد شهید و امور ایثارگران	مشاغل خانگی	فهرست شده	قید شده
۶	بیمه مرکزی ایران	بیمه مرکزی ایران	صدور پروانه ارزیابی خسارت بیمه‌ای (حقیقی و حقوقی)	فهرست شده	قید نشده
			مجوز ثبت شرکت‌های جدید نمایندگی بیمه	فهرست شده	قید نشده
۷	سازمان امور مالیاتی <sup>۲</sup>	سازمان امور مالیاتی	گواهی تأیید اطلاعات مالی پیمانکار	فهرست شده	قید شده
			گواهی اقامت	فهرست شده	قید شده
۸	سازمان انرژی اتمی	سازمان انرژی اتمی	صدور و تمدید پروانه اشتغال مراکز کار با پرتو برای فعالیت‌های پرتوهای غیریونساز	فهرست شده	قید شده
			مرکز نظام ایمنی هسته‌ای کشور	—	—

۱. در پایگاه به آیین‌نامه اجرایی ارجاع داده شده است.

۲. این سازمان، زیرمجموعه وزارت امور اقتصادی و دارایی است و در فهرست «دستگاه اصلی» در سایت قرار گرفته است؛ اما اطلاعات مجوزهای این سازمان، مانند دیگر دستگاه‌های تابعه وزارت امور اقتصادی و دارایی، ذیل اطلاعات دستگاه تابعه وزارتخانه مذکور آمده است.

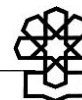


ردیف	عنوان دستگاه اصلی	عنوان دستگاه تابعه	عنوان فعلی این مجوز در دستگاه	مدارک لازم برای دریافت مجوز	زمان مورد نیاز برای صدور مجوز (به روز)
۹	سازمان بورس و اوراق بهادار	سازمان بورس و اوراق بهادار	انتشار اوراق بهادار	فهرست شده	قید شده
			ثبت افزایش سرمایه	فهرست شده	قید شده
۱۰	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور	اداره کل اسناد	صدور ابلاغ انتصاب سردفتری اسناد رسمی	فهرست شده	قید شده
		اداره کل املاک	—	—	—
۱۱	سازمان جمع‌آوری و فروش املاک تملیکی	سازمان جمع‌آوری و فروش املاک تملیکی	مجوز فروش	فهرست شده	قید نشده
			مجوز فروش کالا	فهرست شده	قید نشده
۱۲	سازمان حفاظت محیط زیست کشور	سازمان حفاظت محیط زیست کشور	پروانه عادی شکار کل	فهرست نشده	قید نشده
		اداره کل حفاظت از محیط زیست	مجوز استقرار آب‌شیرین‌کن‌ها	فهرست شده	قید شده
۱۳	سازمان خصوصی‌سازی	سازمان خصوصی‌سازی	اخذ تسهیلات برای شرکت‌های مشمول واگذاری	فهرست شده	قید شده
			اخذ هرگونه تسهیلات بانکی شرکت‌های واگذار شده به صورت کنترلی	فهرست شده	قید شده
۱۴	سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران	سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران	مجوز سرمایه‌گذاری خارجی	فهرست شده	قید شده
۱۵	سازمان غذا و دارو	اداره کل نظارت و ارزیابی فرآورده‌های غذایی و آرایشی بهداشتی	گواهی نشان ایمنی و سلامت	فهرست شده	قید شده
۱۶	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور	—	—	—
۱۷	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	تغییر مدیر فنی شرکت/ دفتر خدمات مسافرتی و گردشگری	فهرست شده	قید شده
		معاونت گردشگری	پروانه بهره‌برداری واحدهای اقامتی و پذیرایی	فهرست شده	قید شده
۱۸	شرکت بیمه دولتی ایران	شرکت بیمه دولتی ایران	—	—	—

ردیف	عنوان دستگاه اصلی	عنوان دستگاه تابعه	عنوان فعلی این مجوز در دستگاه	مدارک لازم برای دریافت مجوز	زمان مورد نیاز برای صدور مجوز (به روز)
۱۹	شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران	شرکت سرمایه‌گذاری خارجی ایران	—	—	—
۲۰	شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران	شرکت سهامی چاپخانه دولتی ایران	—	—	—
۲۱	شهرداری تهران	شرکت ساماندهی صنایع و مشاغل	جایگاه سوخت CNG	فهرست شده	قید شده
		معاونت حمل‌ونقل و ترافیک	پروانه تاکسیرانی	فهرست شده	قید شده
۲۲	شهرداری‌های کلان‌شهرها	شهرداری‌های کلان‌شهرها	—	—	—
۲۳	کانون وکلای دادگستری مرکز	کانون وکلای دادگستری مرکز	مؤسسات حقوقی	فهرست شده	قید شده
۲۴	گمرک جمهوری اسلامی ایران	گمرک جمهوری اسلامی ایران	اجازه صادرات کالا از سایر مرزها در صورت بروز حوادث	فهرست نشده	قید نشده <sup>۱</sup>
			موافقت با کران‌بری کالای ممنوعه	فهرست شده	قید شده
۲۵	معاونت اجرایی ریاست جمهوری	ستاد مدیریت حمل‌ونقل و سوخت	پروانه کاربرد علامت استاندارد	فهرست شده	قید شده
			اسقاط خودروی فرسوده متناسب با میزان مصرف سوخت برای شماره‌گذاری خودروی وارداتی	فهرست شده	قید شده
۲۶	معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری	معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری	تأیید صلاحیت تخصصی	فهرست نشده <sup>۲</sup>	قید شده
۲۷	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	پارک فناوری پردیس	—	—	—
			صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران	—	—
۲۸	معاونت نظارت مالی و خزانه‌داری کل کشور	معاونت نظارت مالی و خزانه‌داری کل کشور	صدور سفارش چاپ دسته‌چک	فهرست نشده	قید شده
			تأییدیه صورت‌حساب ماهیانه خزانه معین استان‌ها	فهرست شده	قید شده
۲۹	وزارت آموزش و پرورش	دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی	انتخاب مدارس ماندگار براساس شاخص‌های مصوب	فهرست شده	قید شده
			مجوز انجمن‌های علمی و آموزشی معلمان	فهرست نشده	قید شده

۱. در پایگاه قید شده است: «با توجه به شرایط و مدارک مورد نیاز، متفاوت است».

۲. در پایگاه، در مقابل مدارک لازم برای دریافت مجوز قید شده است: «اهداف و شیوه‌های اجرایی مندرج در اساسنامه».



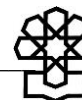
ردیف	عنوان دستگاه اصلی	عنوان دستگاه تابعه	عنوان فعلی این مجوز در دستگاه	مدارک لازم برای دریافت مجوز	زمان مورد نیاز برای صدور مجوز (به روز)
۳۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	شرکت پست بانک ایران	—	—	—
۳۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی	پروانه ایجاد و بهره‌برداری از شبکه ارتباطات ثابت (FCP)	فهرست شده	قید نشده <sup>۱</sup>
۳۱	وزارت امور اقتصادی و دارایی <sup>۲</sup>	- بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران <sup>۳</sup> - سازمان امور مالیاتی - سازمان بورس و اوراق بهادار - سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی - سازمان خصوصی‌سازی - سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران - شرکت‌های بیمه دولتی <sup>۴</sup> - گمرک جمهوری اسلامی ایران - معاونت نظارت مالی و خزانه‌داری کل کشور	—	—	—
۳۲	وزارت امور خارجه	معاونت امور کنسولی	—	—	—
۳۳	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	معاونت بهداشت	—	—	—

۱. در پایگاه توضیحی قید شده، اما مبهم است و همچنین فایلی برای دسترسی به مصوبه وجود ندارد.
۲. اطلاعات هریک از دستگاه‌های تابعه این وزارتخانه، در این قسمت از پایگاه آمده است.
۳. اطلاعات مجوزهای بیمه مرکزی، هم در قسمت مربوط به خود و هم در قسمت وزارت امور اقتصاد و دارایی، درج شده است.
۴. نه در این قسمت و نه در فهرست اصلی، اطلاعاتی درخصوص مجوزهای این نهاد وجود ندارد.

ردیف	عنوان دستگاه اصلی	عنوان دستگاه تابعه	عنوان فعلی این مجوز در دستگاه	مدارک لازم برای دریافت مجوز	زمان مورد نیاز برای صدور مجوز (به روز)
			مجوز جهت فعالیت در زمینه شرکت‌ها و مؤسسات خودکنترلی و خوداظهاری بهداشتی	فهرست نشده <sup>۱</sup>	قید نشده
۳۴	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	سازمان تأمین اجتماعی	ارائه مفاصاحساب حق بیمه بابت تجدید پروانه کسب	فهرست شده	قید شده
		معاونت امور اقتصادی	—	—	—
۳۵	وزارت جهاد کشاورزی	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور	اکتشاف و بهره‌برداری از معادن در اراضی ملی	فهرست شده	قید نشده
		معاونت بازرگانی	پروانه بهره‌برداری صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی	فهرست شده	قید شده
۳۶	وزارت راه و شهرسازی	سازمان هواپیمایی کشوری	گواهینامه لازم جهت تجهیزات فرودگاهی	فهرست نشده <sup>۲</sup>	قید نشده
		انجمن صنفی انبوه‌سازان مسکن	—	—	—
		سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	—	—	—
۳۷	وزارت صنعت، معدن و تجارت	سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران	پروانه تأسیس/ توسعه شهرک یا ناحیه صنعتی غیردولتی	فهرست شده	قید شده
۳۸	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	مرکز رشد و پارک‌های علم و فناوری	مجوز فعالیت قطعی مرکز رشد و فناوری	فهرست شده	قید شده
		سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران	گواهینامه تأیید طرح‌های علمی	فهرست شده	قید شده
۳۹	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	معاونت امور هنری/ مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه	—	—	—

۱. در پایگاه، به مفاد دستورالعمل شرکت‌ها و مؤسسات... اشاره شده است. فایل شرایط مجوز که در پایگاه بارگذاری شده، فرم ثبت مجوز توسط دستگاه‌های اجرایی است.  
 ۲. آدرس وبسایت اعلام شده، اما فایلی بارگذاری نشده است.





ردیف	عنوان دستگاه اصلی	عنوان دستگاه تابعه	عنوان فعلی این مجوز در دستگاه	مدارک لازم برای دریافت مجوز	زمان مورد نیاز برای صدور مجوز (به روز)
		معاونت امور سینمایی، سمعی و بصری/ اداره امور سینماها	صدور موافقت اصولی جهت احداث مجتمع‌های سینمایی	فهرست شده	قید نشده <sup>۱</sup>
۴۰	وزارت کشور	سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) معاونت عمران، توسعه امور شهری و روستایی	سازمان‌های مردم‌نهاد	فهرست شده	قید شده
		شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران	—	—	—
۴۱	وزارت نفت	شرکت ملی نفت ایران	مجوز تخصیص خوراک/ سوخت به شرکت‌های گاز، پالایش و پخش و پتروشیمی توسط شرکت نفت ایران	فهرست نشده	قید نشده <sup>۲</sup>
		شرکت مدیریت شبکه برق ایران	—	—	—
۴۲	وزارت نیرو	معاونت آب و آبفا	موافقت با احداث مزارع پرورش/ تکثیر آبزیان با استفاده از رودخانه‌ها	فهرست شده	قید شده
		وزارت ورزش و جوانان	مجوز تأسیس باشگاه ورزشی	فهرست شده	قید شده
۴۳	وزارت ورزش و جوانان	وزارت ورزش و جوانان	موافقت اصولی فاقد زمین	فهرست شده	قید شده

مأخذ: پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار، به نشانی اینترنتی زیر:

<http://www.iranmojavvez.ir/Portal/Home/default.aspx>

۱. زمان تقریبی صدور مجوز اعلام شده و همچنین زمان لازم، به اخذ استعلام از سایر دستگاه‌ها موقوف شده است.
۲. در پایگاه، قید شده است: «بستگی به اولویت طرح موضوع در جلسات هیئت مدیره دارد».

چنانکه گفته شد، داده‌های مندرج در جدول ۳، استخراج شده از مراجعه نگارنده به‌عنوان یک کاربر به پایگاه و بررسی تصادفی داده‌ها راجع به مجوزهاست. نکاتی مهم راجع به این جدول قابل توجه است که در ادامه گزارش به آنها خواهیم پرداخت.

#### ۴-۱. فهرست دستگاه‌های اصلی و دستگاه‌های تابعه در پایگاه

اصلی‌ترین و مهمترین نکته راجع به جدول ۳، ویژگی‌های فهرست ۴۳ گانه «دستگاه اصلی» و طبعاً «دستگاه تابعه» است. نکته مبهم آن است که با توجه به ایراداتی که می‌توان به فهرست دستگاه اصلی وارد دانست، ملاک قرار دادن ۴۳ عنوان دستگاه اصلی در پایگاه به‌عنوان دستگاه اصلی چه بوده است؟ پیش از طرح گمانه‌زنی‌هایی راجع به ملاک برگزیدن ۴۳ عنوان دستگاه اصلی، باید به ایرادهای مهم فهرست دستگاه اصلی بپردازیم. برای نمونه یکی از مهمترین ایرادها (چنان‌که در پاورقی‌های جدول ۳ نیز اشاره شده) آن است که وزارت امور اقتصادی و دارایی به‌عنوان یک دستگاه برشمرده شده و مشخصات مجوزهای ۹ دستگاه تابعه آن نیز به‌درستی در قسمت «دستگاه تابعه» قابل مشاهده است؛ اما هریک از این دستگاه‌ها، خود به‌عنوان «دستگاه اصلی» در فهرست پایگاه شمارش شده‌اند (گرچه پس از جستجو، رکوردی قابل مشاهده نیست). بدین ترتیب، ضروری است اگر عناوین وزارتخانه‌ها به‌عنوان دستگاه اصلی قید شده است، عناوین دستگاه‌های تابعه آنها از فهرست دستگاه اصلی حذف شود.

حال بازگردیم به این سؤال اساسی که ملاک و معیار انتخاب ۴۳ دستگاه اصلی در پایگاه، به‌رغم نقصان‌ها و ایراداتی که به برخی از آنها اشاره شد، چه بوده است. بی‌تردید، شمول حکم قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، حتی بسیار فراتر از «دستگاه‌های اجرایی»<sup>۱</sup> است - چنان‌که در ماده (۸۶) آن مقرر شده است. اما به‌نظر می‌رسد نهاد متولی اجرای حکم ماده (۷)، بدون در نظر داشتن ملاکی برای نهادها و دستگاه‌های مشمول حکم مذکور، به فهرست نهادها و دستگاه‌های همکاری‌کننده با این فرآیند در بازه زمانی انتشار گزارش‌ها به‌عنوان فهرست دستگاه‌های اصلی در پایگاه بسنده کرده است.

برای اثبات ادعای پیش‌گفته، می‌توان به گزارش‌های دستگاه متولی اجرای حکم ماده (۷) مراجعه کرد. برای نمونه، در گزارش دوم دبیرخانه هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار،<sup>۳۷</sup> عنوان «دستگاه اجرایی» به‌عنوان «مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار» فهرست شده است.<sup>۲</sup> عجیب آنکه

۱. در ماده (۵) «قانون مدیریت خدمات کشوری» (مصوب ۱۳۸۶/۷/۸)، «دستگاه اجرایی» چنین تعریف شده است: «کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند». بدین ترتیب، دستگاه اجرایی در قانون مذکور، به مفهومی بسیار موسع تعریف شده است. با وجود این، در ماده (۷) قانون سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، از اصطلاح «مراجع» صدور مجوزهای کسب‌وکار استفاده شده است که به‌مراتب موسع‌تر از اصطلاح دستگاه اجرایی است.

۲. ر. ک.: سارا اختیاری‌نیکجه (تهیه‌کننده)، «گزارش دوم دبیرخانه هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار تا تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۴»، معاونت امور اقتصادی (دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار)، بهمن‌ماه ۱۳۹۳.



در این فهرست، نامی از وزارت امور اقتصادی و دارایی نیست، درحالی که برخی از نهادهای زیرمجموعه وزارتخانه مذکور، از جمله گمرک، سازمان امور مالیاتی و سازمان بورس و اوراق بهادار در فهرست آمده است. برخلاف گزارش دوم دبیرخانه، در گزارش سوم، ۴۹ عنوان «دستگاه اجرایی» مشاهده می‌شود.<sup>۱</sup> با این توضیح که وزارت امور اقتصادی و دارایی همزمان با برخی دستگاه‌های تابعه‌اش، از جمله سازمان خصوصی‌سازی و سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی، در فهرست قرار گرفته است. درحالی که سازمان امور مالیاتی در فهرست نیامده است. علاوه بر این، در گزارش سوم برخلاف گزارش دوم، سه استان نیز به‌عنوان دستگاه اجرایی در فهرست آمده است. بدین ترتیب، از دو گزارش مذکور، هیچ ملاکی برای دستگاه‌های تحت شمول حکم ماده (۷) به‌دست نمی‌آید و رویه متفاوت و متناقضی در دو گزارش در این رابطه به‌چشم می‌خورد.

سند دیگری که انتظار می‌رود برای پاسخ به سؤال مهم دستگاه‌ها و نهادهای مشمول ماده (۷) به ما کمک کند، «نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور»<sup>۲</sup> است. در سند مذکور، ۴۶ «دستگاه اجرایی» به شرح جدول ۴ فهرست شده که چنانکه توضیح داده خواهد شد، نه تنها در جهت شناسایی ملاک دستگاه‌های تحت شمول ماده (۷) کمکی نمی‌کند، بلکه خود به‌شدت قابل نقد و ایراد است. جدول ۴، عیناً از نقشه ملی استعلامات کشور به‌عنوان مهمترین دستاورد سند مذکور نقل شده است.

---

۱. ک. سارا اختیاری‌نیکجه (تهیه‌کننده)، «گزارش سوم دبیرخانه هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار تا تاریخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۸»، معاونت امور اقتصادی (دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار)، اسفندماه ۱۳۹۳.  
۲. قابل دسترس به نشانی زیر:

<http://economic.mefa.ir/Portal/Home/ShowPage.aspx?Object=PUBLISHING&CategoryID=98f7880d-f8ac-4c78-8cbe-c4f0fb986662&WebPartID=da9cb33a-3ac1-4b7e-aa7a-800fa91f9f9d&ID=75324566-bb83-4081-9dd2-8d4f58470391>

«دبیرخانه هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار با شناخت خلأ اطلاعات موجود، پروژه‌ای با عنوان «نقشه ملی سرویس‌های مبادلاتی بین‌دستگاهی مجوزهای کشور» را تعریف کرد. این پروژه از آبان ماه ۱۳۹۴ با فرض صحت اطلاعات اعلامی مجوزها از سوی دستگاه‌های اجرایی و طی برگزاری جلسات مشترک با دستگاه‌های اجرایی براساس شرایط و مدارک صدور هر مجوز آغاز و با توجه به گستردگی دستگاه‌های اجرایی و لزوم به‌کارگیری دقت در تدوین این بانک اطلاعاتی به عنوان یکی از بانک‌های پایه‌ای کشور، فاز صفر آن در خردادماه ۱۳۹۵ به اتمام رسید؛ به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، به نشانی اینترنتی زیر:

<http://dolat.ir/detail/287086>

جدول ۴. خلاصه مدیریتی رتبه‌بندی دستگاه‌های اجرایی سرویس دهنده<sup>۱</sup>

رتبه	دستگاه اجرایی	تعداد سرویس
۱	قوه قضائیه	۲۴۷۹
۲	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۲۲۵
۳	وزارت امور اقتصادی و دارایی	۹۹۱
۴	وزارت کشور	۷۹۸
۵	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۴۱۵
۶	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۳۸۲
۷	اتحادیه املاک	۳۰۳
۸	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	۲۹۷
۹	وزارت امور خارجه	۲۹۶
۱۰	شوراهای اسلامی شهر و روستا	۲۸۴
۱۱	اتاق اصناف ایران	۲۸۳
۱۲	بانک‌های عامل	۱۸۰
۱۳	وزارت جهاد کشاورزی	۱۸۰
۱۴	بانک مرکزی	۱۰۸
۱۵	وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۰۳
۱۶	سازمان حفاظت از محیط زیست	۸۰
۱۷	وزارت آموزش و پرورش	۷۲
۱۸	وزارت نیرو	۴۱
۱۹	وزارت نفت	۳۷
۲۰	سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	۳۴
۲۱	معاونت اجرایی ریاست جمهوری	۳۲
۲۲	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۳۱
۲۳	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	۳۰
۲۴	سازمان نظام پزشکی	۲۸
۲۵	شرکت آب و فاضلاب استان و یا شهرستان	۲۸
۲۶	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	۲۴
۲۷	سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی جمهوری اسلامی ایران	۲۳
۲۸	وزارت اطلاعات	۲۳
۲۹	وزارت ورزش و جوانان	۲۰
۳۰	وزارت راه و شهرسازی	۱۹
۳۱	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۳
۳۲	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور	۷

۱. برای اطلاع از تعریف «سرویس»، به مقدمه همین گزارش مراجعه کنید.



رتبه	دستگاه اجرایی	تعداد سرویس
۳۳	سازمان بازنشستگی کشور	۶
۳۴	شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی	۵
۳۵	وزارت دادگستری	۴
۳۶	سازمان انرژی اتمی ایران	۴
۳۷	شرکت پست جمهوری اسلامی ایران	۳
۳۸	بخش خصوصی	۲
۳۹	هیئت عالی نظارت بر سازمان‌های صنفی کشور	۲
۴۰	تمام دستگاه‌های اجرایی	۲
۴۱	اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران	۱
۴۲	اتحادیه مرکزی مرغ تخمگذار میهن	۱
۴۳	جامعه حسابداران رسمی ایران	۱
۴۴	سازمان نظام مهندسی	۱
۴۵	سازمان نظام مهندسی ساختمان	۱
۴۶	ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز کشور	۱

مأخذ: ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد (تولیدکننده)، «نگاه اجمالی به نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور»، تهیه و تنظیم: علی فیروزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، تیرماه ۱۳۹۵.

در جدول ۴ که علی‌الاصول باید فهرستی جامع از دستگاه‌های اجرایی صادرکننده مجوز مشاهده شود، قوه قضائیه و نیروی انتظامی به‌عنوان یک دستگاه اجرایی، متناظر با وزارت کشور، اتحادیه املاک، بانک‌های عامل، اتحادیه مرکزی مرغ تخمگذار میهن، سازمان نظام مهندسی و سازمان نظام مهندسی ساختمان، در فهرست دستگاه‌های اجرایی آمده‌اند. علاوه بر این، در این فهرست، وجود عنوان «تمام دستگاه‌های اجرایی» (بند «۴۰» با تعداد ۲ سرویس) و «بخش خصوصی» (بند «۳۸» با تعداد ۲ سرویس) شگفت‌انگیز است.

نتیجه اینکه به‌نظر می‌رسد قاعده روشنی برای گزینش دستگاه‌های مشمول حکم ماده (۷)، در گزارش‌های نهاد اصلی متولی اجرای این ماده وجود نداشته و فهرست دستگاه‌ها، صرفاً با کنار هم قرار دادن بی‌ضابطه اسامی نهادهایی که اطلاعاتی راجع به مجوزها در مقطع زمانی انتشار گزارش در اختیار قرار داده‌اند، تنظیم شده است. به‌نظر می‌رسد تنها با توسل به ملاک مشخص و موجهی است که می‌توان دستگاه‌ها و نهادهای مشمول ماده (۷) را به‌درستی فهرست کرد و از آنها، اجرای احکام متعدد ماده (۷) را مطالبه کرد. این اولین و مهمترین گامی است که باید در اجرای حکم ماده (۷) برداشته می‌شد و چنان‌که دیدیم تاکنون این گام برداشته نشده است. به‌همین دلیل است که درحال حاضر نمی‌توان پاسخی برای پرسش‌هایی از این قبیل یافت: بر چه مبنایی در پایگاه، فقط یک مجوز توسط کانون وکلای دادگستری مرکز به‌عنوان دستگاه اصلی بارگذاری شده، درحالی که از دیگر کانون وکلای استانی، نشانی

نیست؟ اگر کانون و کلاز این حیث دستگاه اصلی شمرده می‌شود، چرا دیگر سازمان‌های صنفی - حرفه‌ای همچون سازمان نظام پزشکی، سازمان نظام مهندسی ساختمان، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و سازمان نظام روانشناسی - که مشمول این قانون شمرده می‌شوند - در فهرست اصلی در پایگاه درج نشدند؟<sup>۱</sup> آیا در نظر گرفتن قوه قضائیه و نیروی انتظامی به‌عنوان «دستگاه اصلی» قابل توجیه است و اگر چنین است چرا در پایگاه مشخصات مجوزهای آنها درج نشده است؟ اگر قرار است عنوان هر وزارتخانه به‌عنوان دستگاه اصلی ذکر شود، به چه دلیل در پایگاه برای مثال همزمان با درج عنوان وزارت امور اقتصادی و دارایی، عناوین هریک از دستگاه‌های تابعه به‌عنوان دستگاه‌های اصلی نیز ذکر شده است؟ چرا صرفاً مشخصات مجوزهای اتاق بازرگانی تهران به‌عنوان دستگاه تابعه اتاق بازرگانی ایران، بارگذاری شده است و اثری از مشخصات مجوزهای دیگر اتاق‌های بازرگانی کشور نیست؟ و سؤالات متعدد دیگری از این قبیل.

#### ۲-۴. عدم بارگذاری برخی از مجوزهای دستگاه‌های اصلی یا دستگاه‌های تابعه

ایراد دیگر پایگاه، عدم بارگذاری برخی از مشخصات مجوزهاست. در مواردی، اساساً مشخصات مجوزها برای دستگاه اصلی بارگذاری نشده است؛ از جمله معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، شرکت سرمایه‌گذاری خارجی ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی. این درحالی است که برای نمونه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی براساس نقشه ملی استعلامات کشور، ۷ سرویس به شهروندان ارائه می‌دهد.<sup>۲</sup> اما در مواردی بیشتر، یک یا هر دو مجوزی که به‌صورت تصادفی مورد بررسی قرار گرفته، فاقد اطلاعات مربوط به مجوزهاست. برای نمونه، مشخصات مجوزهای صادره از شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران (از دستگاه‌های تابعه وزارت نفت)، معاونت عمران، توسعه امور شهری و روستایی (از دستگاه‌های تابعه وزارت کشور)، شرکت مدیریت شبکه برق ایران (از دستگاه‌های تابعه وزارت نیرو)، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (از دستگاه‌های تابعه وزارت صنعت، معدن و تجارت)، در پایگاه بارگذاری نشده است. با توجه به اینکه اطلاع از مشخصات مجوزهای برخی از دستگاه‌های اصلی و تابعه برای راه‌اندازی کسب‌وکارها ضروری است، این نقصان اساسی باید به‌سرعت برطرف شود.

۱. به این نوع نهادها، «نظام حرفه‌ای» نیز اطلاق شده و چنین تعریف شده‌اند: «آن دسته از تشکیلات و سازمان‌ها هستند که توسط صاحبان حرفه معین در هر بخش و به‌منظور دفاع از حقوق صنفی اعضا و برقراری نظم و انضباط در بین آنها ایجاد می‌شود»؛ ر. ک.: محمد امامی و کورش استوارسنگري، حقوق اداري (جلد اول)، تهران: میزان، ۱۳۸۶، ص ۱۳۶.

۲. ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد (تولیدکننده)، نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور، تهیه‌کننده: علی فیروزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، تیرماه ۱۳۹۵، ص ۴۹.



### ۳-۴. عدم تصریح یا قید مبهم مدارک لازم برای دریافت برخی مجوزها

عدم تصریح یا قید مبهم در خصوص مدارک لازم برای دریافت مجوز، از دیگر نقص‌های پایگاه است. برای نمونه، در رابطه با مدارک لازم برای مجوز «اجازه صادرات کالا از سایر مرزها در صورت بروز حوادث» (گمرک جمهوری اسلامی ایران)، قید شده است: «با توجه به شرایط متفاوت است». شایان ذکر است بررسی تصادفی انجام شده راجع به مجوزهای بارگذاری شده در پایگاه، نشانگر آن است که در حدود ۸۲ درصد مشخصات مجوزهای بارگذاری شده، مدارک لازم برای دریافت مجوز قید شده است (حدود ۱۸ درصد چنین قیدی تصریح نشده است). اما چنانکه گفته شد، در بسیاری از موارد، به‌رغم ذکر مدارک لازم، فهرست مدارک روشن و شفاف نیست.

برای نمونه، در خصوص مجوز «صدور پروانه کسب صنف کفش‌های ماشینی و لاستیکی» (که توسط اتاق اصناف ایران صادر می‌شود)، به‌عنوان مدارک لازم برای دریافت مجوز قید شده است: «مدارک طبق آیین‌نامه اجرایی نحوه صدور و تمدید پروانه کسب (موضوع ماده (۱۲) قانون نظام صنفی کشور) که در فایل‌های مرتبط با شرایط صدور مجوز بارگذاری شده است». با مشاهده آیین‌نامه مذکور، که مشتمل بر ۱۷ ماده است، نمی‌توان به‌صراحت و روشنی، از مدارک مورد نیاز برای مجوز گفته شده، اطلاع حاصل کرد. بدین ترتیب، در نمونه‌هایی که در جدول ۳ نیز به برخی از آنها اشاره شده است، ذکر کلی یا مبهم مدارک لازم برای صدور هر مجوز، انتظار از این پایگاه اطلاع‌رسانی را برآورده نمی‌سازد.

### ۴-۴. عدم تصریح یا قید مبهم زمان مورد نیاز برای صدور برخی مجوزها

یکی دیگر از نقص‌های پایگاه، عدم تصریح زمان مورد نیاز برای صدور مجوز در برخی از دستگاه‌های اصلی یا تابعه، یا ذکر قیدی کلی در این رابطه است. چنان‌که در برخی از پاورقی‌های جدول ۳ تصریح شده است، برای نمونه، زمان مورد نیاز برای صدور مجوز «اکتشاف و بهره‌برداری از معادن در اراضی ملی» (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، از دستگاه‌های تابعه وزارت جهاد کشاورزی) تصریح نشده و چنین ذکر شده است: «به‌طور دقیق قابل محاسبه نمی‌باشد» که البته قیدی مبهم است، یا چنان‌که در جدول ۳ آمد، شرکت ملی نفت ایران در رابطه با زمان مورد نیاز برای صدور مجوز «تخصیص خوراک/ سوخت به شرکت‌های گاز، پالایش و پخش و پتروشیمی توسط شرکت نفت ایران»، ذکر شده است: «بستگی به اولویت طرح موضوع در جلسات هیئت مدیره دارد». در مورد «مجوز جهت فعالیت در زمینه شرکت‌ها و مؤسسات خودکنترلی و خوداظهاری» (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)، اساساً قید مربوط به زمان مورد نیاز برای صدور مجوز تصریح نشده است.

شایان ذکر است بررسی تصادفی انجام شده راجع به مجوزهای بارگذاری شده در پایگاه، نشانگر آن است که در حدود ۷۱ درصد مشخصات مجوزهای بارگذاری شده، زمان مورد نیاز برای دریافت مجوز قید شده است (حدود ۲۹ درصد چنین قیدی تصریح نشده است).

## جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در این گزارش نشان داده شد که عملکرد وزارت امور اقتصادی و دارایی در اجرای ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی در تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار، با نص و هدف حکم ماده مذکور فاصله زیادی دارد. گرچه در نظر اول، دریافت مشخصات مجوزهای کسب و کار از هر یک از مراجع صادرکننده و تسهیل شرایط، کاهش هزینه‌ها و مراحل صدور آن و در نهایت درج در پایگاه اطلاع‌رسانی، فرآیندی روان و ساده به نظر می‌رسید،<sup>۱</sup> اما در اجرا، این فرآیند بسیار پیچیده و زمانبر بوده و با موانع مختلفی مواجه شد. از مهلت سه‌ماهه تعیین شده توسط قانونگذار (۱۳۹۴/۵/۲۷) بیش از یک سال و نیم گذشته شده و چنان‌که در گزارش به تفصیل شرح داده شد، ماحصل آنچه در پایگاه قابل دسترس است، به‌رغم تلاش و زحمات صورت گرفته، با آنچه در نظر قانونگذار بوده، فاصله زیادی دارد.

در متن گزارش تلاش شد اطلاعات بارگذاری شده در پایگاه ارزیابی شود. دلایل اصلی نواقص و کاستی‌های این پایگاه را می‌توان در چند دسته زیر خلاصه کرد:

۱. با در نظر گرفتن تلاش‌های قابل تقدیر صورت گرفته برای اجرای ماده (۷)، مشاهدات میدانی و درخواست‌های متعدد واصله از شهروندان نشان می‌دهد با وجود گذشت حدود ۸ سال از تصویب متن اولیه ماده (۷) اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، دریافت مجوزها برای فعالان اقتصادی همچنان به عنوان یک معضل مطرح بوده و در موارد بسیاری دشوار است. توجه دوباره و دقیق‌تر به قسمت ابتدایی ماده (۷)، عدم توفیق مجریان این حکم قانونی را بهتر نشان می‌دهد: «به‌منظور تسهیل سرمایه‌گذاری در ایران، مراجع صدور مجوزهای کسب و کار موظفند شرایط و فرآیند صدور یا تمدید مجوزهای کسب و کار را به‌نحوی ساده کنند که هر متقاضی مجوز کسب و کار در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار، بتواند در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند». بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد در حال حاضر، نمی‌توان به هیچ وجه مدعی شد که متقاضی کسب و کار قادر است «در صورت ارائه مدارک مصرح در پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب و کار»، «در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد نظر خود را دریافت کند».

۲. برای عدم اجرای دقیق ماده (۷)، دلایل متعددی قابل ذکر است که بخشی از آن به عملکرد وزارت امور اقتصادی و دارایی به‌عنوان متولی اجرای این حکم و بخشی دیگر از آن به عملکرد دیگر نهادها و دستگاه‌های حکومتی باز می‌گردد. برای نمونه، چنان‌که در یکی از گزارش‌های منتشر شده توسط دفتر پایش و بهبود محیط کسب و کار تصریح شده است، مشکلات اصلی که موجب معطل کردن کار، نپذیرفتن استدلال‌ها یا حاضر نشدن به امضای صورتجلسه‌های توافق انجام شده در جلسه ازسوی شرکت‌کنندگان دستگاه‌ها بوده است، عبارتند از:

۱. کما اینکه قانونگذار برای مجموع فرآیند ذکر شده، صرفاً سه ماه تا پس از ابلاغ قانون در نظر گرفته است.





- عدم حضور تصمیم‌گیران نهایی در جلسه و نیاز آنها به توجیه‌های بعدی،  
- نداشتن اختیار شرکت‌کنندگان در جلسه و همچنین تعداد افراد شرکت‌کننده در جلسه که فاقد اختیارات هستند،

- جزم‌گرایی و ملاحظه موقعیت شخصی و گاهی سازمانی. بر این اساس پیشنهاد شده است «مقامات ارشد دستگاه‌های اجرایی در جهت حذف و کاهش مجوزها توجیه شوند و به صورت مستقیم در راه کاهش مجوزها اقدام کنند»<sup>۱</sup>.

در واقع، نتیجه حاصل از این تعامل است که به‌عنوان خروجی در پایگاه اعلام خواهد شد و چنانکه این همکاری و تعامل به‌نحو شایسته صورت نگیرد، اطلاعات مجوزهای کسب‌وکار در پایگاه به‌نحوی که در ماده (۷) پیش‌بینی شده است، با نقصان مواجه خواهد بود.

انجام این وظیفه قانونی به‌دلیل منافع بعضاً متضاد ذینفعان مربوط نیز با دشواری‌های خاصی مواجه است. برای نمونه، چنان‌که سرپرست دفتر پایش و بهبود مستمر محیط کسب‌وکار وزارت اقتصاد توضیح می‌دهد: «سخت بودن این موضوع در بررسی‌ها همین دوگانگی است که وجود دارد. به‌طور مثال فعالان بخش خصوصی در مورد یک ماده آیین‌نامه‌ای مشکل دارند. این در حالی است که شاید آن آیین‌نامه پایه عملکرد درآمدی یک دستگاه یا کشور باشد. بنابراین این دوگانگی که باید درآمدزایی را در اولویت قرار دهیم یا تسهیل روند برای فعالان بخش خصوصی را وجود دارد. این موضوع نیاز به برنامه‌ریزی کارشناسی شده دارد. مصوب شدن مخل بودن یک مقرره یا قانون نیاز به کارشناسان حقوقی و تخصصی و کارشناسان اقتصادی دارد. هر فردی به مشکلات به صورت بخشی نگاه می‌کند»<sup>۲</sup>.

۳. به‌رغم دلایل متعددی که می‌توان برای عدم اجرای شایسته ماده (۷) و به‌طور خاص احکام موضوع این گزارش (به‌ویژه تبصره‌های «۱» تا «۴» ماده مذکور) برشمرد،<sup>۳</sup> براساس آنچه شرح داده شد، به‌نظر می‌رسد «پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار» آن‌چنان که باید، جدی گرفته نشده است. سوای از ایرادهای شکلی پایگاه،<sup>۴</sup> مشخصات مجوزهای دستگاه‌های اصلی و دستگاه‌های تابعه در پایگاه کاستی‌ها و نقصان‌های متعدد دارد که به‌طور خلاصه عبارتند از:

اول، عدم بارگذاری برخی از مجوزهای دستگاه‌های اصلی یا دستگاه‌های تابعه؛

دوم، عدم تصریح یا قید مبهم مدارک لازم برای دریافت برخی مجوزها؛

۱. مرتضی عزتی، «ارزیابی مجوزهای دستگاه‌های اجرایی و برخورد آنها با حذف مجوزها»، دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی، شهریورماه ۱۳۹۴، ص ۱۳.

۲. عمادالدین سخایی (مصاحبه)، «در گفتگوی دنیای اقتصاد با سرپرست دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار وزارت اقتصاد شناسایی شد: عاملان کندی مقررات‌زدایی»، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۳۹۲۹، ۱۳۹۵/۹/۳۰.

۳. ازجمله این دلایل از حیث عملکرد اعضای نهاد اصلی تصمیم‌گیر در این باره، یعنی هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل مجوزهای کسب‌وکار، این مشکل ذکر شده است که هرکدام از اعضای هیئت‌های مربوط، «چندین مشغله داشته و حتی فرصت خواندن قوانین را نیز ندارند و این باعث می‌شود وقت بررسی و فکر کردن و تصمیم گرفتن برای اصلاح این قوانین را نیز پیدا نکنند. بر همین اساس، این کارگروه‌ها معمولاً به نتیجه نرسیده‌اند»؛ ر. ک.؛ سیدامیر سیاح، «اعتقاد برای حذف مقررات مخل و زائد وجود دارد اما اراده نه؛ سهل‌انگاری در حذف مقررات مخل»، تجارت فردا، شماره ۱۹۹، سال پنجم، ۱۵ آبان‌ماه ۱۳۹۵، ص ۹۷.

۴. برای نمونه، لینک مربوط به جستجوی مجوزها در پایین صفحه اصلی پایگاه قرار دارد و از این حیث، به‌هیچ وجه کاربرپسند نیست. علاوه بر این، تصاویر و مطالب موجود در نشانگر عدم به‌روزرسانی آن است.

سوم، عدم تصریح یا قید مبهم زمان مورد نیاز برای صدور برخی مجوزها. اما اصلی‌ترین عامل کاستی‌های پایگاه اطلاع‌رسانی مجوزهای کسب‌وکار از حیث فهرست دستگاه‌های اصلی و فرعی - که اساس اطلاعات مندرج در پایگاه محسوب می‌شود - عدم شناسایی قاعده و رویه‌ای مناسب برای شناسایی مراجعی است که طبق قانون باید مشخصات مجوزهای آنها در این پایگاه بارگذاری شود. با توجه به گذشت بیش از یک سال و نیم از مهلت قانونی اجرای ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (براساس آخرین اصلاحیه آن)، ضرورت دارد نهاد متولی اجرای این حکم (وزارت امور اقتصادی و دارایی)، تدبیری برای رفع این کاستی‌ها و اجرای شایسته حکم قانونی مذکور اتخاذ کند.

### منابع و مأخذ

#### الف) کتب و نشریات

۱. امامی، محمد و کورش استوارسنگری. حقوق/داری (جلد اول)، تهران، میزان، ۱۳۸۶.
۲. جوادی، شاهین. «ضرورت تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار (ناظر به متن پیشنهادی برای اصلاح ماده (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۳۴۵۴، دی‌ماه ۱۳۹۲.
۳. سخایی، عمادالدین (مصاحبه). «در گفتگوی دنیای اقتصاد با سرپرست دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار وزارت اقتصاد شناسایی شد: عاملان کندی مقررات زدایی»، روزنامه دنیای اقتصاد، شماره ۳۹۲۹، ۱۳۹۵/۹/۲۰.
۴. سلاح‌ورزی، حسین (مصاحبه). «مگا پروژه حذف مقررات زائد؛ حسین سلاح‌ورزی می‌گوید عزم قانونگذاران برای اصلاح قوانین و حذف مقررات زائد جزم است»، تجارت فردا، سال پنجم، شماره ۱۹۹، ۱۵ آبان‌ماه ۱۳۹۵.
۵. سیاح، سیدامیر. «اعتقاد برای حذف مقررات مخل و زائد وجود دارد اما اراده نه؛ سهل‌انگاری در حذف مقررات مخل»، تجارت فردا، شماره ۱۹۹، سال پنجم، ۱۵ آبان‌ماه ۱۳۹۵.
۶. عزتی، مرتضی. «ارزیابی مجوزهای دستگاه‌های اجرایی و برخورد آنها با حذف مجوزها»، دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، شهریورماه ۱۳۹۴.
۷. مرکز مالگیری، احمد. «مفهوم مقررات دست‌وپاگیر و تبیین آثار آن بر محیط کسب‌وکار»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، شماره هشتادوهفت، پاییز ۱۳۹۵.

#### ب) گزارش‌های عملکرد

۸. اختیاری‌نیکجه، سارا (تهیه‌کننده). «گزارش دوم دبیرخانه هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار تا تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۴»، معاونت امور اقتصادی (دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار)، بهمن‌ماه ۱۳۹۳.
۹. اختیاری‌نیکجه، سارا (تهیه‌کننده). «گزارش سوم دبیرخانه هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار تا تاریخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۸»، معاونت امور اقتصادی (دفتر پایش و بهبود محیط کسب‌وکار)، اسفندماه ۱۳۹۳.



۱۰. دفتر پایش و بهبود محیط کسب و کار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی، «پانزدهمین گزارش عملکرد قانون اجرای قانون سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی به تفکیک مواد و تبصره‌ها مربوط به ۶ ماهه دوم سال ۱۳۹۴»، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، دی‌ماه ۱۳۹۵.

۱۱. دفتر پایش و بهبود محیط کسب و کار و دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (تهیه‌کننده)، «گزارش وضعیت محیط کسب و کار کشور»، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، شهریورماه ۱۳۹۵.

۱۲. ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد (تولیدکننده)، نگاه اجمالی به نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور، تهیه و تنظیم: علی فیروزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، تیرماه ۱۳۹۵.

۱۳. ستاد هماهنگی توسعه پنجره‌های واحد (تولیدکننده)، نقشه ملی استعلامات مجوزهای کشور، تهیه‌کننده: علی فیروزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی (معاونت امور اقتصادی)، تیرماه ۱۳۹۵.

### ج) قوانین

۱۴. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵).

۱۵. قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۱۱).

۱۶. قانون اصلاح مواد (۱)، (۶) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (مصوب ۱۳۹۳/۴/۱).

۱۷. قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۸).

۱۸. قانون مدیریت خدمات کشوری (مصوب ۱۳۸۶/۷/۸).

۱۹. قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور (مصوب ۱۳۹۴/۲/۲۰).

### د) پایگاه‌های اینترنتی

20. <http://economic.mefa.ir>

21. <http://www.divan-edalat.ir>

22. <http://www.iranmojavvez.ir>



مرکز پژوهش‌ها  
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۳۶۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش نظارتی درباره اجرای قوانین مربوط به محیط کسب‌وکار ۲. تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)

تهیه و تدوین: احمد مرکزالمیری

ناظر علمی: سیدامیر سیاح

متقاضی: حسینعلی حاجی‌دلیگانی (نماینده مردم شاهین‌شهر، میمه و برخوار)

ویراستار تخصصی: \_\_\_\_\_

ویراستار ادبی: \_\_\_\_\_

واژه‌های کلیدی:

۱. مجوزهای کسب‌وکار

۲. محیط کسب‌وکار

۳. نظارت

۴. سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی

۵. وزارت امور اقتصادی و دارایی



تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۲/۱۶